

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XI.

Celovec, petek, 20. julij 1956

Štev. 29 (743)

Pomoč pokrajini in ljudstvu
na robu propada

Po skoro štirih desetletjih je tudi koroška deželna vlada končno priznala našo stalno trditve, da je vsled vsesplošne zaostalosti dvojezično ozemlje na robu propada. Mi vsaj tako tolmačimo predlog g. deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga in novega finančnega referenta g. deželnega svetnika Sime, ki sta ga predložila zvezni in deželni vladi, da je treba tudi koroško zvezno deželo vključiti v tako imenovani gospodarski dopolnilni postopek v izvajanju Državne pogodbe, kakor je predviden in sklenjen za Gradiščansko in Nižjo Avstrijo. Ne vemo sicer kako je ta predlog utemeljen, brez dvoma pa je upravičen in upoštevanja vreden.

Pred kratkim je celo šovinistična »Kleine Zeitung« priznala, da gre po izjavi koroškega slovenskega delovnega človeka pri dvojezičnem ozemlju za pravcato »avstrijsko kolonijo«. To je za ozemlje, ki se ga sicer izžema, za katerega pa ni vinarja na razpolago, v kolikor ne gre za preračunane očitno dobičkanosne investicije, brez katerih je tudi izkoriščanje nemogoče. Takih ozemelj je poznala nekdanja monarhija veliko število; že tedaj je bilo med njimi ozemlje južne Koroške, ki je ostalo pastorka kljub nasprotni slovesni obljubi koroškega deželnega zbora tudi še po letu 1920 vse do danes.

Kratek izlet iz Celovca ali Beljaka proti jugu in na sever zadostuje, da se človek prepriča o nenaravni razliki: proti severu asfaltirane ceste, gosposki kmečki domovi, urejeni kolovozi do najvišjih naselbin — blagostanje »Herrenbaurov« —, proti jugu prašne, blatne prometne napeljave, nedostopne gorske kmetije in zaostala kmečka raja!

To so naše stare ugotovitve, ki jih danes priznavajo končno tudi pristojne oblasti! Dvomimo pa, če vsebuje spoznanje dejanske zaostalosti tudi spoznanje njenih vzrokov. V tem primeru bi moralo namreč priti do samokritike, da so sami povzročitelji tega stanja. Pristojne oblasti bi morale samokritično ugotoviti, da so tudi po letu 1920 dvojezično ozemlje tratirale le kot kolonijo, ki so jo pri gospodarskem pospeševanju poznale samo tedaj, kadar je bilo propagandistično potrebno. Zadostuje, da v tem pogledu opozorimo le na tako imenovano plebiscitno darilo ob desetletnici glasovanja, ki je menda edina gospodarska pomoč tej pokrajini v prvi avstrijski republiki. Pa še ta se je uporabila predvsem za okrepitev raznarodovalnih postojank na dvojezičnem jugu dežele. Toda tudi druga republika do danes še ni ničesar ukrenila za gospodarsko okrepitev očitno zaostalega južnega predela. Razdelitev Marshalllove pomoči govori povsem jasen jezik. Ta jezik, kakor ga govori dejanska zaostalost in ki od nekdanj izvirja iz sovrastva do slovenskih sodeželanov, pa je v vsej dolgi zgodovini isti, čeprav ima raznovrstne oblike. Ta nedvoumni jezik so neizpodbitne in neizpodbitne statistike, tudi uradne; ta prepričevalni jezik so znani hujskaški napadi na našo gospodarsko samopomoč, ta jasni jezik so do nedavnega še temne kmečke kolibe, ta pretresljivi jezik pa so v gotovem smislu tudi nasproti vsesplošne zaostalosti okolice redki nesorazmerno veliki industrijski požiralci našega človeka, pa tudi po Südmarki, Heimstättenbanki in drugih činiteljih naseljeni in forsirani rajhovski polipi naših vasi; ta jezik končno so po zločinski izselitvi in nacističnem izžemanju popolnoma opustošeni in kulturno ter gospodarsko zaostali naši kraji...

Z veseljem zato pozdravljamo končno tudi oficijelno spoznanje in priznanje te vsesplošne stiske. Toda če pristojni činitelji ne bodo tudi iskreni dovolj, da bodo razumeli nedvoumni jezik vzrokov zaosta-

Deželni glavar Wedenig in finančni referent deželne vlade Sima sta se s koncem zadnjega tedna zglasila pri kanclerju Raabu, vicekanclerju Schärflu in finančnem ministru Kamitzu, katerim sta predala obširno spomenico, v kateri so nakazane posebne želje Koroške v zvezi z Državno pogodbo. V glavnem gre pri tem za zahtevo po izdatni finančni pomoči za pojačanje koroškega gospodarstva, katero da se nahaja v zelo slabem položaju. Pred-

Zaostalost južne Koroške tudi uradno priznana

vsem je bila v tej zvezi poudarjena splošna zaostalost obmejnega, to se pravi dvojezičnega ozemlja.

Hkrati se je deželni glavar zglasil tudi pri zunanjem ministru Figlu in državnih tajnikih Kreiskyju in Gschnitzerju, kjer se je zavzel za čim prejšnjo ustvaritev zakonite podlage za rešitev manjšinskega vprašanja.

V torek se je z načrtom za gospodarsko okrepitev južne Koroške bavila deželna

vlada, ki je sklenila tozadevni nujnostni predlog, o katerem je v sredo končno razpravljala tudi deželni zbor. Predlog deželne vlade predvideva dodatno vključitev Koroške — v prvi vrsti obmejnega ozemlja — v dopolnilni investicijski načrt zvezne vlade.

Nujnostni predlog je utemeljeval finančni referent Sima, ki je dejal, da predlog za dopolnilni programa ni prošnja, temveč upravičena zahteva. Koroška potrebuje finančna sredstva za gospodarsko pomoč in odpravo gospodarske zaostalosti posebno južne Koroške, kjer je bil razvoj, kakor je dejal, zaradi posledic obeh vojn, posebno oviran in zanemarjen. (O drugi plati te zaostalosti finančni referent seveda ni vedel povedati niti besedice!)

V zahtevi za dopolnilni program navajajo 300 milijonov šilingov, vsoto, ki jo potrebuje Koroška za izvedbo različnih načrtov in zagotovitev trajnih delovnih mest. Med drugim je finančni referent opozoril na izgradnjo prometnih zvez v obmejnem ozemlju kot podlago za vse druge možnosti gospodarskega napredka. V to področje spada ureditve že davno zahtevane železniške zveze Pliberk—St. Paul, kjer bi znašali gradbeni stroški okoli 150 milijonov šilingov. Izgradnja cest v obmejnem ozemlju je preračunana na predvidoma okoli 91 milijonov šilingov. Nadalje vsebuje načrt postavitev več novih javnih poslopij in izgradnjo elektrarn. Zaradi premajhnega deleža iz ERP-pomoči je bilo prikrajšano tudi kmetijstvo in gospodarstvo, obrt in tujski promet.

Zastopniki posameznih frakcij so izjavili, da soglašajo s predlogom, ki je bil postavljen po iniciativi socialistov ter je bil predlog soglasno sprejet.

Delegacija ZSO in NskS na Dunaju

Kakor smo že poročali, je g. zvezni kancler ing. Raab v intervjuju napovedal konkretizacijo člena 7. Za njegovo čimprejšnjo izvedbo je po poročilih v tisku nedavno interveniral na zunanjem ministrstvu na Dunaju tudi g. deželni glavar Wedenig.

Jutri pa bo na prošnjo sprejeta pri zvezni vladi na Dunaju skupna delegacija ZSO in NskS. Sprejem bo na zunanjem ministrstvu v navzočnosti g. kanclerja ing. Raaba in g. vicekanclerja dr. Schärfa.

Cene mleka so bile zvišane

Bodo sledile nadaljnje podražitve življenjskih potrebščin?

Ministrski svet je na svoji seji v torek sprejel in potrdil rezultate, ki sta jih obe koalicijski stranki dosegli na pogajanjih o novih cenah za mleko in mlečne izdelke. Finančni minister je predložil osnutek zakona, ki je bil v sredo predložen parlamentu in so ga včeraj obravnavali v finančnem odboru parlamenta.

Pri novem sporazumu gre za naslednjo ureditev: cena mleka se bo od 30. julija letos naprej zvišala za 8 grošev pri litru, medtem ko se bo toščobnost znižala od 3,5 odstotka na 3,2 odstotka; na drugi strani bodo kmetje dobivali za liter mleka 1,90 šilinga (doslej 1,60 šil.), in sicer velja to določilo od 1. marca letos; končno bodo v tej zvezi ugodili tudi zahtevam mlekarniških delavcev in nameščencev po zvišanju mezd in plač ter bo predvideni primanjkljaj v znesku 300 milijonov šilingov krila država z ustreznimi dohodki iz naftnega gospodarstva.

S tem je bilo torej urejeno eno izmed tistih vprašanj, ki so baje zahtevala razpis predčasnih državnozbornih volitev. Hkrati pa so bile s tem potrjene tudi govorice o podražitvi življenjskih potreb-

ščin, ki so jo že pred volitvami bolj ali manj odkrito napovedovali za čas po volitvah. Čeprav med volilno borbo nihče ni hotel slišati ali priznati zvišanja prodajne cene mleka, se je zdaj izkazalo, da so sedanja dejanja v marsičem drugačna od takratnih besed in obljub.

Bližnja bodočnost bo pokazala, v koliko se dejanja razlikujejo od besed samo pri vprašanju mleka. Sodeč po raznih vesteh, ki jih je vedno manj mogoče spregledati in preslišati, bo zvišanju cene pri mleku kaj kmalu sledila podražitev tudi pri drugih življenjskih potrebščinah (največ se govori o kruhu, električnem toku, pivu, železninah ipd.), kar bo prej ali slej nujno vplivalo na že zdaj prenapeto razmerje med cenami in mezdami. Kajti popolnoma razumljivo je, da bo vsako zvišanje izdatkov za življenjske potrebščine na drugi strani sprožilo upravičene zahteve po višjem zaslužku. V tem smislu so socialisti že na torkovi seji ministrskega sveta napovedali, da bodo v parlamentu v zvezi s povišano mlečno ceno zahtevali izenačenje za rentnike in vzdrževalce družin, z drugimi besedami zvišanje rent in otroških doklad.

Na Brionih: Tito — Naser — Nehru

Po daljšem uradnem obisku egiptskega predsednika Naserja v Jugoslaviji, med katerim je visoki gost obiskal številne jugoslovanske kraje — med drugim tudi Ljubljano, Bled in druge kraje Slovenije — so se v sredo sestali Naser, predsednik Tito in predsednik indijske vlade Nehru na Brionih.

Za razgovore treh državnikov je vladalo v svetovni javnosti močno zanimanje. Potekali so popolnoma tajno in je bilo sporočeno, da je šlo zgolj za medsebojno izmenjavo mnenj.

Kakšno pomembnost pripisujejo temu sestanku, dokazuje tudi dejstvo, da se je vrsta držav obrnila na imenovane tri voditelje s prošnjo, da bi se zavzeli za ureditev raznih mednarodnih vprašanj. Tako je Sirija prosila, da bi se zavzeli za vprašanje Alžira, iz Kaira je prispela posebna alžirska delegacija, Izrael pa je prosil za posredovanje v palestinskem vprašanju.

Tudi vicekancler dr. Schärf sprejel povabilo v Jugoslavijo

Jugoslovanski veleposlanik in pooblaščen minister na Dunaju dr. Radivoj Uvalič je zadnji teden izročil vicekanclerju

losti, zasnovana in morda celo uresničena pomoč tudi to pot ne bo koristila vsesplošnemu dvigu zaostale pokrajine, marveč bo le ponovno napolnila žepe peščice gospodarskih in političnih mogotcev na škodo od nekdanj za gospodarstvo, kulturno in socialno bedo obsojenega delovnega človeka, ki je na robu propada v resnici potreben vsesplošne pomoči.

dr. Schärflu povabilo jugoslovanske vlade, naj obišče Jugoslavijo. Kakor poroča Tanjug, je vicekancler dr. Schärf povabilo sprejel in bo odšel na uradni obisk v Jugoslavijo skupno s kanclerjem ing. Raabom, katerega je jugoslovanska vlada povabila že pred meseci. Glede termina za obisk kanclerja in vicekanclerja v Jugoslaviji podrobnosti še ni bilo objavljenih.

Za ukinitev poskusov z atomskim orožjem

Letos februarja je japonski parlament soglasno sklenil poziv vsem velesilam, v katerem jih je pozval, da ukinejo vse poskuse z atomskim orožjem ter prenehajo z izdelavo tega nevarnega sredstva za množično uničenje. Zdaj se je temu japonskemu pozivu pridružil tudi Vrhovni sovjet, pred katerim je imel novi sovjetski zunanji minister Šepilov svoj prvi večji govor.

Šepilov je v svojih izjavah zavzel stališče do vprašanja razorožitve ter do vprašanja atomskega orožja posebej. Pri tem se je zavzel za ločeno reševanje teh dveh problemov in poudaril, da je prepoved atomskega in vodikovega orožja mogoče doseči, ne da bi čakali na splošni sporazum v tem vprašanju. Za dosego ukinitev poskusov z atomskim orožjem je navedel tri možnosti: 1. v okviru Združenih narodov, 2. v obliki sporazuma med tremi velikimi atomskimi silami Ameriko, Anglijo in Sovjetsko zvezo, katere se lahko pridružijo tudi druge države, ter 3. potom uradnih izjav posameznih vlad, da se odrečejo poskusom z atomskim orožjem.

Svoj načrt je Šepilov utemeljil s tem, da je po njegovem mnenju lažje doseči sporazumno prepoved poskusov kot pa splošno prepoved atomskega orožja. Izrazil je pripravljenost Sovjetske zveze, da se takoj pridruži sporazumu o prepovedi atomskega orožja ter uničenju dosedanjih zalog.

Tudi v razorožitvenem odboru OZN je prišlo do pomembnega preokreta, ko je sovjetski delegat Gromiko pristal na svoječasni načrt zapadnih velesil o višini oboroženih sil in s tem odstranil eno izmed ovir, ki so doslej onemogočale sporazum o razorožitvi. Toda že na isti seji je prišlo do precej ostrega spopada med sovjetskim in ameriškim delegatom, kar je več ali manj neugodno vplivalo na ozračje razgovorov.

Po stari navadi tolmačijo na Zapadu sovjetske pobude le kot propagandne geste in je tudi posebni svetovalec Eisenhowerja za vprašanja, razorožitve Harold Stassen imenoval zadnji sovjetski pristaneček le »majhen korak« k premostitvi prepada, ki v vprašanju razorožitve loči SZ od Zapada.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Umetno vlakno v Zahodni Nemčiji

V prvih štirih mesecih letošnjega leta je v Zahodni Nemčiji dosegla proizvodnja vlakna 85.400 ton, kar je za 17 % več kakor v istem razdobju lani. Proizvodnja popolnoma sintetičnih vlaken (sintetično — umetno narejeno) je dosegla 4900 ton, kar je za 34 % več kakor v istem času lani. Proizvodnja celuloznih vlaken je znašala 50.200 ton. Zahodna Nemčija je glavni izvoznik umetnih vlaken v Združene države Amerike.

Bolgarska proizvodnja petroleja

Leta 1955 je Bolgarija proizvedla 150.000 ton surovega petroleja. »Trud« poroča, da bodo v bodoče s proizvodnjo petroleja pričeli na osnovi pomoči s stroji in materialom, ki ga bodo dobili iz Sovjetske zveze.

Francoski frank zgublja na vrednosti

Vojna v Alžiru meče na francosko gospodarstvo vedno večje sence in je vlada napovedala nadaljnje zvišanje davkov. Ta ukrep pa pomeni hkrati razvrednotenje franka, kateri je zadnje čase utrpel že precejšen padec. Promet papirnatega denarja je v Franciji dosegel nov rekord in znaša skoraj 3 bilijone frankov, medtem ko so se rezerve zlata in deviz znižale od 623,2 milijarde na 601,6 milijarde frankov.

Po objavi nameravanega zvišanja davkov je utrpel frank na borzi do slej največji padec po letu 1953, ko je Francija bojevala brezizgledni boj v Indokini. Za zlate kovance po 20 frankov so plačevali 3410 frankov v papirju, za ameriški dolar pa 403 franka, čeprav znaša njegov uradni tečaj le 350 frankov.

Kanadska avtomobilska industrija zmanjšala proizvodnjo

V primerjavi s predlanskim letom se je zmanjšala lanska kanadska proizvodnja avtomobilov za 12.000 voz. V istem obdobju je narasla proizvodnja tovornih avtomobilov za 6049.

Komu v korist?

Vse kaže, da se skrajno desničarski krogi sila bojijo popuščanja napetosti med Vzhodom in Zapadom. Odkar je vidna sprememba sovjetske zunanje politike, ki stremi za mirnim sožitjem, se množijo v skrajno desničarskem, pa tudi ostalem tisku hujskaški članki, da bi umetno zadržali odnosno celo zaostri v zadnjem desetletju nastalo napetost proti vzhodnim državam. Ni slučajno, da v ta čas pade tudi papeški poziv za molitev za katoliško cerkev na Vzhodu in njegov apel na vzhodne vernike...

Kakor vedno se izraža ta gonja proti socialističnim vzhodnim državam na Koroškem in v skrajno desničarskem tisku Avstrije tudi to pot spet v zaostrenem hujskanju proti koroškim Slovincem in FLR Jugoslaviji. Tako vedo gotovi listi povedati gorostasne bajke o šikanah na jugoslovanski meji, kjer baje preti nevarnost že zaradi »neprijavljenega kopalnega plašča«, drugi pa pišejo o nevarnem gibanju vojaških sil iz Srbije, ki naj bi preprečile stik z zapadom. Da izbije pri tem še bolj očitno na dan vsa nelogika in s tem neresničnost trditve, da prihajajo dan za dnem čez mejo kar cela krdele beguncev, jim očitno ni mar. Zadostuje, da s tem begajo in nahujkajo tudi poštene ljudi!

Baš hujskanje o velikem številu beguncev ima poseben namen: Koroška je v nevarnosti! Ti begunci na Koroškem niso več sovražniki komunizma marveč so postali »invazijski partizani«, ki naj slovenizirajo južno Koroško! Zato bog ne-daj, da bi mor-da odpravili protiustavne varnostne direktije! Navsezadnje bi v tem primeru mor-

da celo izsledili še atentatorje na partizanski spomenik v Velikovcu in kaznovali napadalce na nevarnega »invazijskega partizana« sivolasega kanonika Janka Arnejca?

Toda to ni edina nelogika te hujskarije! Zadeva ima še nadaljnje protislovje: Hkrati ko govorijo o nevarnosti »invazijskih partizanov« in podelitvi državljanstva tem ljudem, se zavzemajo za takega emigranta in udomačenega Avstrijca Pernetu, ker jim pač to koristi za njihovo hujskarijo.

Da čisto odkrito govorimo: Mi smo od nekdaj proti vsem emigrantom in beguncem! Toda nevarni za Avstrijo niso tisti mali ljudje, ki jih zapelje sen o zlatih globih čez mejo in kmalu razočarani ugotovijo, da je kruh tujine trši od domačega, nevarni za našo državo so tisti begunci in emigranti, ki jih čaka tukaj že postlana postelj v kakšnem uredništvu ali na drugem vplivnem mestu, kjer potem v tisku, s prižnice ali na drug način poklicno hujskajo proti sosedni državi in zastrupljajo ter torpedirajo dobre odnose med sosednjima državama. Le-tem naj varnostne oblasti posvetijo malo več pažnje in jih odstranijo s neposredne bližine zasovražene jim domovine. Le-ti pa imajo take zveze, da jim vedno spet uspe — čestokrat tudi mimo pristojne varnostne direktije — dobiti najprej stalno dovoljenje za bivanje in končno še državljanstvo! Komu v korist? Gotovo ne naši državi in ne dobrososedskim odnosom in tudi ne miru v svetu! Še manj pa v korist koroških Slovincov! Menda pa je prav v tem ključ razumevanja za njihove visoke zveze.

Trgovina z mamili v Franciji

Trgovina z mamili, opijem, je tudi v Franciji prepovedana. Vendar tudi tam cvete tihotapstvo s tem blagom. Pred nedavnim je pariški policiji uspelo, da je v Parizu odkrila in zaprla dve opijski beznici ter aretirala glavne udeležence prepovedane trgovine.

Francoska policija je uvedla poostrene ukrepe v boju proti tihotapcem z mamili. Glavna pot trgovine z mamili je vodila iz Bližnjega vzhoda preko Francije v Združene države. Navajajo, da je bila lastnica

ene opijske beznice neka 49-letna ženska, ki je pri zasliševanju dejala, da jo je z mamili oskrboval neki mornar iz Marseilla. Ta mornar je imel pravcati monopol v trgovini z mamili ter je pri tem zaslužil bajne vsote. Opij je dobival iz Beirut, Libanona in Carigrada. Pri vsakem kilogramu je zaslužil 100.000 francoskih frankov. V drugi beznici so prodajali kilogram opija po 800.000 frankov, iz česar se lahko sklepa, da so vanjo zahajali le ljudje iz visoke francoske družbe.

PEDAGOŠKI TEDEN 1956

Kakor že več let sem, tako je bil tudi letos v Celovcu v prvih dneh poletnih počitnic tradicionalni pedagoški teden. Učiteljstvo osnovnih in meščanskih šol se zbira na povabilo »pedagoškega instituta za Koroško« v Celovcu k raznim predavanjem tujih in domačih šolskih strokovnjakov in k izmenjavi lastnih izkušenj. Razveseljivo dejstvo je, da se učiteljstvo iz leta v leto v večjem številu udeležuje pedagoškega tedna, čeprav pomeni ta udeležba za posameznika precejšnjo žrtev, ker se je treba pač odpovedati prvemu prostemu tednu in se vsesti na šolsko klop. Poleg tega je povezana udeležba pri tečajih tudi z gotovimi stroški.

Pedagoški teden je bil letos organiziran tako, da so predpoldne poslušali vsi učitelji skupno dnevno po en glavni referat, ki se je bavil z načelnimi vprašanji. Nato pa so se razdelili po posameznih interesnih skupinah na razne specialne tečaje. Predavanja so trajala razen kratkega odmora opoldne prav do poznega večera.

Moto letošnjega pedagoškega tedna je bil: državljanska vzgoja. O tej temi se je razpravljalo v glavnih dopoldanskih referatih, a tudi ostali tečaji so se bavili v okviru svojih možnosti s problemom, kako vzgojiti otroka v dobrega državljana in kako vzbuditi v mladem človeku čut za pravice in dolžnosti državljana sploh.

Med celo vrsto drugih tečajev se je odlikoval po zelo dobrem obisku tudi poseben tečaj za učitelje na dvojezičnih šolah. Ta dobri obisk je bil dokaz, da se želi učiteljstvo dvojezičnih šol v velikem številu kljub stalni gonji nadalje izobraževati, da išče novih poti v podajanju snovi in izpopolnitve metode dvojezičnega pouka. V okviru tega tečaja je bila cela vrsta predavanj, tako splošnega kakor tudi posebnega značaja. Predavatelji so bili od prve-

ga do zadnjega domačini-Korošci; učitelji, ki razpolagajo z večletno izkušnjo, so podajali svojim kolegom svoje misli in v debatah in razgovorih se je izcimilo marsikaj novega in pozitivnega. Spoznanja posameznikov so postala last vseh poslušalcev in tako prispeva pedagoški teden vsako leto svoj delež k izboljšanju učnih uspehov na dvojezičnih šolah. V okviru časopisnega članka nam ni mogoče obravnavati posameznih predavanj bolj obširno, zato se bomo omejili le na pomembnejša.

»Državljanstva vzgoja v slovenskem pouku« je bil naslov prvega predavanja prof. dr. Val. Inzka. Široko zasnovano predavanje je nakazalo učiteljem posebne možnosti državljanske vzgoje prav na dvojezični šoli; tu naj bi šola vzgajala k narodni strpnosti in medsebojnemu razumevanju, k ljubezni do lastnega in spoštovanju sosednega naroda.

V torku sta predavala šolski upravitelj Valentin Vauti in učitelj Herman Grm. Prvi je obravnaval pouk po oddelkih na nižji stopnji dvojezične šole in nakazal različne možnosti uspešnega jezikovnega pouka. Pokazal je, kako se da izrabiti dejstvo, da zna nekaj otrok od doma nemški in nekaj slovenski, za dosego čim večjih jezikovnih uspehov. Nakazal je nadalje vzgojni pomen skupne šole za otroke obeh narodnosti.

Učitelj Grm je podrobneje in izčrpno obravnaval govorne in jezikovne vaje v pouku slovenščine. Njegovo predavanje je pokazalo celo vrsto novih poti, katere naj bi hodil učitelj v jezikovnem pouku. Videlo se je, da ima ta mladi učitelj že bogate izkušnje in posebne sposobnosti tako za dvojezični kakor tudi za jezikovni pouk.

V sredo je sledilo predavanje o pouku domoznanstva v slovenščini. Predavatelj

dir. Juch je odprl bogato zakladnico svojih dolgoletnih izkušenj in svojega znanja. Do podrobnega je nakazal, kako naj bo pouk v šoli povezan z domačo vasjo in okolico, kako lahko učitelj mnogo doprinese k ohranitvi ljudskih šeg in običajev. Naravno pa je, da je treba ločiti med pristno domačim in med različno tujo navlako.

V četrtek in petek pa je predaval prof. dr. Pavle Zablatic, prvi dan o južno-koroških običajih, drugi dan pa o temi: »ljudski jezik — književni jezik.« Kot smo že vajeni, so bila njegova predavanja tudi letos nekakšen višek pedagoškega tečaja za učitelje dvojezičnih šol. Pokazala so globoko znanje in tesno povezanost predavatelja z ljudstvom in nudila zanimive poglede na delo lingvisti in slavista. V izredni meri so obogatila njegova predavanja znanje poslušalcev in želeli bi si jih bilo vsako leto.

Sledila so ob koncu tedna še predavanja dr. Val. Inzka o slovenski mladinski književnosti, šolskega upravitelja Thaller-ja o pouku petja na dvojezični šoli in končno poročilo šolskega upravitelja Vouk-a o delu uredništva mladinskega lista »Mladi rod«, ki predstavlja enega izmed najnujnejših in najboljših učnih pripomočkov za pouk na dvojezičnih šolah.

Tako je potek letošnjega pedagoškega tedna in predvsem posebnega tečaja za učitelje na dvojezičnih šolah ponovno pokazal, da je učiteljstvo hvaležno za vsako priložnost za nadaljnjo izobrazbo in da bo vendar zopet potrebno, da se tudi v okviru dela raznih delovnih skupin po okrajih bavi z vprašanjem dvojezičnega pouka. Kakor je to delo potekalo več let zelo plodovito, tako je bilo na žalost v zadnjih letih izrinjeno iz programa, ker baje nekaterim hujskačem ta tema ni več po volji. Pristojni pa so se uklonili.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije in vlada kraljevine Kambodže sta se v cilju izboljšanja medsebojnih odnosov in mednarodnega sodelovanja sporazumeli za vzpostavitev diplomatskih odnosov in izmenjavo diplomatskih predstavnikov na stopnji izrednega poslanika in opolno-močenega ministra med FLRJ in kraljevino Kambodžo.

Washington. — Iz dobro obveščenih krogov se je izvedelo, da ameriška vlada proučuje možnost obiska posebnega Eisenhowerjevega svetovalca Stassena v Moskvi. Vprašanje tega obiska je bilo postavljeno po zasedanju komisije za razorožitev, na katerem je Sovjetska zveza sprejela zahodni predlog za omejitev številnega stanja oboroženih sil posameznih dežel.

Bonn. — Zahodnonemška vlada je sporočila, da je Kanada podarila novemu zahodnonemškemu vojnemu letalstvu 75 sodobnih reaktivnih lovcev. Kanada je tudi pristala, da bo Zahodni Nemčiji podarila večje količine rezervnih delov in drugo opremo za letala.

Gettysburg. — Predstavnik Bele hiše je sporočil, da bo predsednik ZDA Eisenhower jutri odpotoval v Panamo, kjer bo dvodnevna konferenca ameriških predsednikov.

Tokio. — Meteorološki strokovnjaki izjavljajo, da je bila pretekli teden že osma eksplozija atomske bombe na Bikinih. To so ugotovili na podlagi precejšnjih sprememb v zračnem pritisku, ki so jih zaznamovale meteorološke postaje.

Benetke. — V Benetkah bo od 24. do 31. julija kongres mednarodne federacije žensk pravnikov — sodnikov in odvetnikov. Povabljene so zastopnice iz tridesetih držav.

München. — Na kongresu zahodnonemške socialno-demokratske stranke so sprejeli resolucijo, v kateri protestirajo proti nadaljevanju poizkusov z vodikovimi in atomskimi bombami. Resolucija, ki je bila soglasno sprejeta, poziva zahodnonemško vlado, naj takoj stori korake pri velesilah, »da bodo zvedele za enotno stališče nemškega naroda.«

Rim. — Predsednik italijanske vlade Antonio Segni je v pismu, naslovljenem na sovjetskega predsednika Bulganina, poudaril, da bi bilo moč doseči zmanjšanje oborožitve »le z mednarodnim sporazumom o razorožitvi, ki bi določal temeljito in učinkovito nadzorstvo.«

Aman. — Preteklo soboto je ob priliki francoskega narodnega praznika prišlo v Amanu do demonstracij. Demonstranti so ob tej priliki nosili transparente, ki so pozivali na bojkot Francije in pomoč alžirskim upornikom.

Buenos Aires. — Argentinske vojaške oblasti so objavile, da so v pokrajini Mendoza, 1100 km od Buenos Airesa, odkrili tajno peronistično organizacijo. V Mendosi in San Juano so prijeli 72 ljudi. Ta organizacija je baje podtaknila bombo v nekem kinematografu in pod železniškim mostom nekaj minut pred prihodom ekspresnega vlaka.

Tokio. — Ameriške letalske sile so odpoklicale z Japonske 2000 padalcev. Njim bo v kratkem sledilo še nadaljnjih 2200 padalcev. V splošnem nameravajo Združene države Amerike odklicati v letošnjem letu vsega skupaj 11.000 vojakov z Japonske.

Ankara. — Predsednik pakistanske republike, general Mirza, je prispel na dvatjedenski državni obisk v turško prestolnico, kjer bo vodil važne razgovore s političnimi predstavniki Turčije. Obravnavali bodo predvsem vprašanja, ki zadevajo obe deželi.

Haag. — Sefi parlamentarnih skupin petih nizozemskih strank so dosegli načelni sporazum o sestavi koalicijske vlade, v kateri bodo sodelovale stranka dela, ljudska katoliška stranka, liberalna stranka in dve protestantski stranki: antirevolucionarna in krščansko-zgodovinska. Od leta 1939 v nobeni vladi ni bilo toliko strank.

Slovenski impresionisti v Celovcu

V vrsti izmenjave opernih gledališč, folklornih skupin, pevskih zborov, znanstvenih predavanj in raznih obiskov sta trenutni reprezentativni razstavi upodabljačo umetnosti — razstava novejšega koroškega slikarstva v Ljubljani in razstava slovenskih impresionistov v Celovcu — nov višek, tako rekoč prvo srečanje na tem področju, je izjavil v pozdravnih besedah ob otvoritveni slavnosti v soboto, dne 14. t. m. g. dvorni svetnik dr. Rudan. Med številnimi povabljenici je nato posebno pozdravil g. deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga, g. generalnega konzula FLRJ Dušana Bravničarja, celovškega župana g. Petra Grafa ter predsednika koroške zveze umetnikov g. ing. Müllerja, med gosti iz LR Slovenije pa predsednika in sekretarja Sveta za kulturo in prosveto LRS tov. Borisa Kocjančiča in tov. Vladota Vodopivca, nadalje direktorja Slovenske narodne galerije dr. Karla Dobida, prof. Ivana Kržišnika in Melito Stele. Nato je predal besedo predsedniku Borisu Kocjančiču, ki je dejal:

„Dovolite mi, da izrazim zahvalo Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS in Sveta za kulturo in prosveto LRS koroškimi deželnim oblastem, ki so omogočile, da danes odpiramo tu v kulturnem središču sosednje Koroške razstavo slovenskih impresionistov. Zahvala velja v prvi vrsti g. deželnemu glavarju Wedenigu, pod čigar vodstvom so na Koroškem nastale take razmere, da so možne mednarodne razstave in kulturne prireditve, kakor je današnja razstava in razstava koroškega novejšega slikarstva v Ljubljani, ki vzbujata vsestransko pozornost naše kulturne javnosti. Dalje smo dolžni zahvalo g. dvornemu svetniku dr. Rudanu za njegovo neumorno delo na organiziranju kulturne izmenjave med našima sosednjima deželama, koroškemu deželnemu muzeju in njegovim sodelavcem za vso pomoč pri organiziranju obeh razstav, da se moreta obe razstavi predstaviti občinstvu v obeh mestih v Ljubljani in tu v središču Koroške v tako lepem obsegu, in končno vsem, ki so kakorkoli pripomogli h kulturni izmenjavi in k njeni poglobitvi ter razširitvi in tako pomagali pri odstranitvi medsebojnega nepoznanja in nezaupanja ter dali tako svoj prispevek k stalnemu izboljšanju dobrih sosedskih odnosov.

Zelim poudariti, da so stališča in nameni koroške deželne vlade, ki jih je izrazil ob priliki otvoritve koroškega novejšega slikarstva v Ljubljani deželni glavar g. Wedenig glede potrebe po kulturni izmenjavi med našima sosednjima deželama, povsem istovetni z našimi nameni in stališči. Uverjeni smo namreč, da se gradi s stalnimi kulturnimi stiki trden most medsebojnega razumevanja in da je treba zato te stike krepiti in poglobljati. Jezik umetnosti je najčistejši jezik vsakega naroda in je zato razumljiv vsem dobronamernim ljudem povsod v svetu. Jezik pa, ki ga govorita obe sedanji razstavi, je še bolj umljiv koroški in naši kulturni javnosti, saj sta obe sosednji deželi skozi stoletja delili isto usodo in sta še danes povezani z neštetiimi vezmi, ki nas naravnost silijo, da zastavimo vse sile za nadaljnji

razvoj in poglobitev dobrih sosedskih odnosov.

Razstava slovenskih impresionistov predstavlja koroški kulturni javnosti najdragocenejšo, kar je doslej ustvarilo slovensko moderno slikarstvo. Želeli smo, da bi vam naša prva slikarska razstava predstavila mojstre slovenskega impresionizma, mojstre, ki so pred 50 leti dvignili nivo slovenske likovne umetnosti na evropsko raven in s svojim delom odločilno vplivali na razvoj slovenskega moderne slikarstva. Kot homogena borbena in zavestno slovenska umetniška skupina se slovenski impresionisti niso borili amo za zmago svojih umetniških stremeljenj, temveč predvsem za dvig slovenske umetnosti iz tedanje provincialne zaostalosti in tesnobe. V tej svoji borbi proti malomeščanskim predsodkom in zatohlosti so z iskrenostjo svoje umetnosti, s svojo izviritostjo — saj so se razvili iz lastnih moči brez tesnejših vezi s tujimi vplivi in zgledi — in tudi s svojim posebnim umetniškim izrazom uspeli tako doma, kakor na šte-

vilnih razstavah v inozemstvu. Ko smo se odločili za razstavo slovenskih impresionistov, smo storili to iz prepričanja, da bo njihova čista umetnost, ki sta ji slovenska zemlja in njen preprosti človek glavna objekta upodabljanja, našla pot tudi do Vas. Čeprav je delo Groharja, Jakopiča, Jame in Sternena morda že nekoliko odmaknjeno, je vendar toliko pomembno za slovensko likovno umetnost in tako iskreno, da se zavedamo, da brez poznavanja njihovih umetniških stvaritev ni mogoče razumeti slovenske likovne umetnosti od nastopa evropske moderne pa vse do današnjih dni. Zato je namen te razstave dvojni: hoteli smo pokazati koroški kulturni javnosti umetniško vrednost in svojskost slovenskih impresionistov, v enaki meri pa tudi dati ji ključ za boljše razumevanje slovenske moderne likovne umetnosti.

Temu namenu želimo služiti tudi v bodoče na vseh poljih medsebojnega sodelovanja. Razvijati in poglobljati hočemo dobre sosedske odnose, ki bodo temeljili ne samo na enakih

Bogat spored poletne gledališke sezone v Celovcu

Direktorju Mestnega in Komornega gledališča v Celovcu Fritzu Klingenbecku je uspelo tudi za poletno sezono poskrbeti bogat gledališki spored in tako tudi v dobi počitnic nuditi številnim navdušenim gledališkim obiskovalcem, tako domačim, kakor tudi tujim, ki prihajajo v našo deželo, užitek ob gledaliških predstavah.

S poletno sezono je pričelo Komorno gledališče, ki je v Domu glasbe uprizorilo Verneuilovo veseligr »Šola za davkoplačevalce«. Posebno zanimivost letošnje poletne gledališke sezone v Celovcu pa bodo predstavljale predstave na prostem. Oder za te predstave so zgradili nad vodno gladino bazena z vodomatom v Schurbertovem parku ob Mestnem gledališču. Ako bo vreme ugodno, bodo danes prvič na prostem uprizorili Molierovo veselo-

igro »Skopuh«, sicer pa bo ta predstava v Mestnem gledališču in publika vsled vremena ne bo prikrajšana.

Za celotno poletno sezono je določen bogat program, in sicer bo v tem času kar pet premier. Na prostem bosta premieri Molierovega »Skopuha« in Suppéjeve opere »Boccaccio«. V mestnem gledališču bosta premieri »Baletnega večera« in Hebelove tragedije »Gyges in njegov prstan«. Velikega pomena za Celovec bo baletni večer, ker celovško gledališče že dolgo časa ni prirejalo celovečernih baletov.

V repertoar poletne gledališke sezone pa so iz zimske sezone prevzeli še nekaj repriz, in sicer Flotowo opero »Martha«, Smetanovo opero »Prodana nevesta« in opereti »Dežela smehljava« in »Potepenci«.

Razstava grafik Lovisa Corintha v deželnem muzeju

V petek minulega tedna je bila v celovškem deželnem muzeju odprta zanimiva razstava grafik — risb, litografij in radi-rank — znanega nemškega slikarja Lovisa Corintha. Razstava obsega 100 del, ki prihajajo iz galerije Gurlitt v Münchenu, in je posebnega pomena tako za Koroško kot za Avstrijo sploh, ker je Corinth močno vplival tudi na koroške odnosno avstrijske slikarje, kot so Boeckl, Kollig in Kokoschka.

Lovisa Corintha smatrajo za enega največjih oblikovalcev človeškega telesa, o čemer pričajo tudi razstavljena dela. Zanimivo v njegovem ustvarjanju je dejstvo,

da je od prvotnega impresionizma prešel na poznejši ekspresionizem.

Med razstavljenimi deli vzbujajo veliko zanimanje avtoportreti, katerih vsebuje razstava 13 izmed skupno 50, ter portret nemškega pisatelja Gerharta Hauptmanna. Značilni zanj so tudi številni cikli (Martin Luther, Friderik Veliki, tragikomedije itd.), katerim se pridružijo še številne pokrajinske slike in ilustracije.

Razstava bo odprta do 2. septembra in bo gotovo pritegnila zanimanje tudi tistih, ki drugače s slikarsko umetnostjo niso preveč povezani. Morda pa bo marsikoga napotila tudi do primerjav s freskami na glavni postaji.

trenutnih gledanjih, temveč na medsebojnem poznavanju in razumevanju. To, kar družijo obe naši sosednji deželi, ne more biti samo trenutna politična konstelacija. Družiti nas mora iskreno prepričanje, da s svojim delom služimo ideji miru, ideji mednarodne solidarnosti in strpnosti in ideji aktivnega sožitja. To je pot, ki jo zahteva bodočnost naših dveh dežel in vseh njunih delovnih ljudi.

Izražam iskreno željo, da bi razstava slovenskih impresionistov pomenila novo poglobitev dobrih sosedskih odnosov med našima deželama.

Gospod deželni glavar je nato otvoril razstavo, pri čemer je še enkrat poudaril veliki pomen kulturne izmenjave med sosednimi narodi za medsebojno spoznavanje in zbliznanje ter za uresničenje občeloške težnje po trajnem miru.

Reprezentativna razstava v Domu umetnosti prikazuje vsa pomembna dela četvorice slovenskega impresionizma: Riharda Jakopiča, Matije Jame, Ivana Groharja in Mateja Sternena. Razstavo je z velikim znanjem pripravil in uredil ravnatelj Slovenske narodne galerije dr. Karl Dobida. Na žalost v stranskih prostorih razstavljenih dela zaradi nezadovoljive razsvetljave ne pridejo tako do izraza kot v dobro osvetljeni glavni dvorani. Toda to le mimogrede; razstava spada brez dvoma med najboljše, ki smo jih videli zadnja leta v celovškem Domu umetnosti. Škoda le, da je takorekoč v mrtvi sezoni, ko je večina kulturno zainteresiranih ljudi in predvsem za vse lepo odprta in navdušena mladina na dopustu.

Koroški Slovenci smo tega srečanja s slovenskimi likovnimi umetniki še posebno veseli, ker vidimo, da so končno padli razni predsodki, ki so v začetku ovirali napredek predvsem Slovenske prosvetne zveze za uresničitev medsebojnega zbliznanja in spoznavanja na vseh kulturnih področjih, saj je trajalo vsekakor več kot pet let, da je po razstavi slovenskih tržaških slikarjev v celovškem Domu umetnosti, ki jo je priredila SPZ, prišlo končno tudi v oficialnem okviru do razstave slovenskih likovnih umetnikov. Da so to slovenski impresionisti, smo veseli tembolj, ker »v celotni sliki slovenskega kulturnega razvoja pripada impresionizmu skupno z literarno Moder-no enakovredna napredna vloga; treba ga je smatrati kot eno najbolj pomembnih afirmacij slovenske kulturne zavesti. Z impresionizmom se je slovenski upodabljači umetnik enakovredno in aktivno uvrstil v narodno skupnost«.

Mednarodna razstava portretov v Salzburgu

V okviru Mozartovega festivala v Salzburgu je bila večeraj otvoritev mednarodne razstave portretov. S svojimi deli so zastopani umetniki iz Amerike, Francije, Italije, Nemčije, Norveške, Romunije, Avstrije, Anglije, Švice in Jugoslavije. Vsak umetnik je na razstavi zastopan z enim delom. Jugoslavijo zastopata slikar Radenko in kipar Kockovič.

Marija Janežič:

Doprinos koroških Slovencev k občeslovenski književnosti in kulturi

(Iz gradiva za seminarsko nalogo)

Za vsa našeta dela velja več ali manj ista ocena. Vsled jezikovne okornosti, shematičnega izražanja, risanja značajev brez psihološke poglobljenosti, romantične tehnike, polne slučajev itd. omenjenim povestim, ki delno slonijo na zgodovinski resničnosti, delno pa so plod pisateljeve fantazije, kakor tudi črticam, humoreskam in člankom ne moremo priznati umetniške vrednosti, katere jim tudi avtor sam ni priznaval. V uvodu v rokopisno knjigo *Solnčni dnevi* in v dnevnikih sam pravi, da njegovi spisi niso nikakršni literarni umotvori, ampak le poskusi in da je pisal le za svoje koroško ljudstvo, posvetil sem se pisanju ... saj le eno mi je pri srcu, da bi te osrečil mili slovenski rod v zaslužnem Korotanu. Svoj namen je dosegel; čeprav so izšle vse njegove knjige več ali manj neopažene, med preprostimi ljudstvom, predvsem na Koroškem, pa so našle mnogo hvaležnih bralcev.

Za Schneiderjem, ki mu pripisujejo dramo »Ulrich grof Celjsky«, in začetnikom ljudske igre, Drabosnjakom, se na Koroškem do najnovejših dni nihče več ni bavil z dramatikom. Šele na prelomu stoletja je Koroška dobila spretnega pisca ljudskih in mladinskih iger ter odrskih prizorov s Špicarjem, ki ni bil le pi-

sec iger, temveč tudi dober režiser. Takih mož, sposobnih za kulturno-prosvetno delo med ljudstvom, kakršnega se je Špicar pokazal že v mladih letih z odrskimi prireditvami v domačem kraju, je Koroška potrebovala. Toda tudi Jaka Špicar, rojen leta 1884 v Škočidolu, kjer je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo v Celovcu, je moral zapustiti domovino kot vsi njegovi sodobniki. Od leta 1906 je živel na Jesenicah in v Radovljici kot praktikant, pozneje ravnatelj Posojilnice, med in povojna leta pa je živel v Ljubljani, kjer živi tudi še danes.

Že kot otrok se je Špicar zanimal za dramatikom. Kot 12-leten dijak je napisal nemško igro *Der Hirte am Kifferhäuserberg*, ki so jo igrali v celovškem Marijanišču. Slovenski prvenci so bili kratki podlistki v celovškem Miru in dve enodejanki, igrani v domačem kraju leta 1905, to sta *Eno uro sodnik* in *Zmagali bomo*.

Po prihodu v Slovenijo se je Špicar posvetil zopet odrskemu delu. Bil je vodja Gledališkega društva na Jesenicah in dramski referent pri Zvezi kulturnih društev v Ljubljani ter je skoraj 40 let uspešno vodil sokolski

oder na Jesenicah in pozneje v Radovljici, kjer je spraval na oder tudi najboljše slovenska dramska dela. Poleg tehničnega odrskega dela je pridno pisal prizore in igre, katerih ima čez 60, ki pa so večinoma ostale v rokopisih in prepisih. V tisku so izšle samo nekatere, v samostojni knjigi pa simbolična igra v štirih dejanjih *K luči* (1921), pravljica igra za mladino v petih slikah *Martin Napuh* (1929), narodna spevoigra v štirih dejanjih *Spominska plošča* (1925) in narodna igra v petih dejanjih *Drabosenjak* (1937). Nekatere mladinske igre, kot *Domovina*, *Triglav*, *V Korotan*, *Obsedeni Lojzek*, *Tabor sanja* in *Trije kralji* so bile tiskane v mladinskem časopisu.

Ker je Špicar delno priložnostni pisatelj in pisec iger za sokolski oder, najdemo v njegovih delih mnogo nacionalnih motivov, predvsem v igrah s koroško tematiko; v svoja dela rad vnaša lepe in zdrave ideje. Njegove igre so bile zelo pogosto igrane, nekatere najdemo še danes na repertoarjih slovenskih ljudskih gledališč. Na Koroškem, kjer so nekatera njegova dela pogosto igrali, je Špicar dobro poznan. Predvsem s prireditvijo Sketove povesti *Miklova Zala* v pristno koroško ljudsko igro je Špicar izredno uspel. Leta 1907 je dobil prvo vzpodbudo za dramatičnijo od Sketa samega in čez dve leti je bila krstna predstava igre na Jesenicah. Po prvi predstavi v Celovcu leta 1911 je Miklova Zala preromala vse koroške ljudske odre in ostala do danes najbolj priljubljena ljudska igra. Špicar, sam Ko-

rošec, je v Zali, ki ima kot odrsko delo sicer mnogo tehničnih pomanjkljivosti, spretno vnesel nekaj pristno koroških ljudskih prizorov in običajev, kar daje igri domač, ljudski ton in jo dela med koroškimi ljudstvom še bolj priljubljeno.

Dramatiziral je tudi že omenjeno Havnikovo povest *Slednji vitez Rebrčan*, Drabosnjaku pa je postavil lep spomenik z ljudsko igro *Drabosenjak*. Med Špicarjevimi dramskimi deli najdemo ljudske igre, komedije, mladinske in

Čitatelje obveščamo, da bomo na tem mestu v eni izmed prihodnjih števil našega lista začeli z objavo zanimive razprave pod naslovom

„Teorija o vindišarjih“

ki jo je napisal dobi poznavalec zgodovine koroških Slovencev Lojze Ude.

zgodovinske igre, prevode nemških iger in druge odrske prizore in priredbe. Toda Špicar ni le dramatik, temveč tudi spretn pisec podlistkov, spominskih in drugih časopisnih člankov. Najnovejša njegova dela pa so spretno sestavljeni folklorni prizori za radio.

S svojimi množičnimi deli je Špicar obogatil repertoar slovenskih ljudskih odrov in Koroški, ki pred njim ni imela nobenega dramatika, posvetil nekaj prav lepih iger.

(Se nadaljuje)

Poslovilni sprejem v Sekiri

Jugoslovanski generalni konzul v Celovcu, svetnik veleposlaništva gospod Dušan Bravničar, je s svojega službenega področja na Koroškem odpoklican na drug visok položaj. Pred svojim odhodom je gospod generalni konzul z gospo soprogo priredil poslovilni večer v reprezentativnem hotelu »Korotan« v Sekiri.

Navzočnost številnih prominentnih gostov iz Koroške na poslovilnem večeru najbolj dokazuje priznanje uspešnemu diplomatskemu delu gospoda generalnega konzula na meji dveh narodov in držav za skupno sodelovanje ter za ugodne medsebojne sosedske odnose. Med gosti smo opazili poleg deželnega glavarja Wedeniga, obeh namestnikov deželnega glavarja in celovškega župana Grafa vse vidne predstavnike koroškega javnega, gospodarskega in kulturnega življenja. V ostalem so bili zastopani predstavniki slovenskih organizacij na Koroškem ter mnogo osebnih prijateljev g. generalnega konzula. Vse to je dokaz, kakšno priljubljenost in popularnost si je poslavljajoči se visoki diplomatski predstavnik osvojil na Koroškem.

Pri sprejemu se je mahoma razvilo pri srčno domače vzdušje in povezava med obema narodoma na Koroškem, slišati je bilo slovensko kakor nemško besedo. Koroški Slovenci prav posebno obžalujemo odhod gospoda generalnega konzula, upamo pa da nas bo ob priložnosti večkrat obiskal. V ostalem mu želimo na njegovem novem področju prav tako velike uspehe.

Plaznica pri Zitari vesi

Precej visoko na Plaznici je kmetija pri Primžu, kjer se z marljivim delom pošteno preživlja spoštovana družina. Toda kakor je že v življenju posega neizprosna smrt danes tukaj, jutri tam in iztrga iz družinske srede drago bitje ter povzroči preostalim bridko žalost. Pri Primžu so decembra leta 1952 pokopali dobrega in skrbnega očeta. Te dni pa je ljubljene svojce za vedno zapustila draga mati Katarina Brežjak, ki je po daljši bolezni za vedno zatisnila svoje oči. Minuli torek so priljubljeno mater spremlili številni žalní gostje na njeni zadnji poti na pokopališče v Št. Lipšu. Z izrazi odkritega sožalja so delili srčno bol s preostalimi svojci. Domači pevci so zapeli ganljive žalostinke na domu in ob odprtem grobu, gospod župnik Srienč pa je spregovoril tolažilne besede in očrtal zgledni značaj pokojnice. Nato pa je črna zemlja za vedno zagrnila njene telesne ostanke.

Pokojna mati Katarina je bila zares vzor pristne slovenske kmečke matere z vsemi vrčinami. Njeno življenje, delavnost od zore do mraka, skrb za družino, uslužnosti do bližnjega in srčno gostoljubje je lahko zgled okolici tudi po njeni smrti. Pokojna mati je rodila trinajst otrok, od katerih jih živi šest. Vse otroke sta z že prej preminulim možem vzgojila v zavedne in koristne člane človeške družbe.

Pokojno mater bomo ohranili v trajnem in lepem spominu, žalostnim preostalim pa naše srčno sožalje!

Grabštanj

V petek preteklega tedna je kmalu po opoldanskih urah izbruhnil požar v gospodarskem posloju pri p. d. Kopancu v Starem dvoru pri Grabštanju. Ogenj se je v lesenem posloju razširil z veliko naglico. Prav kmalu je prispela na kraj nesreče požarna bramba iz Grabštanja. V napornem delu se je gasilec posrečilo, da so rešili vsaj stanovanjsko poslopje, oddaljeno komaj kakih deset metrov od gospodarskega. Poslopje je pogorelo do temeljnega zidovja, skupno škodo pa cenijo na okoli 600.000 šilingov.

Prvotno so mislili, da je požar nastal zaradi samovžiga v skladiščenežnega vlažnega sena. Pozneje pa so orožniki ugotovili, da je moral nastati na drug način.

Skofiče

Zidarski vajenec Teodor Uršič iz Skofič se je pred nedavnim s svojim kolesom hudo ponesrečil. Na precej strmi cesti pri Logi vesi je počilo obročje na sprednjem kolesu. Zaradi tega je kolesar strmoglavil, pri čemer si je prelomil roko in pretresel možgane. Z rešilnim avtom so ga prepeljali v bolnišnico v Celovec.

Beljaški semenj in ljudska slavnost

Dravsko mesto Beljak je ta teden prizerišče ljudske slavnosti, ki jo imenujejo tudi beljaški semenj. Mesto na stikališču treh narodov in držav je po svoji legi mnogo obiskano tujsko-prometno središče ter ga imenujejo tudi vrata na jug.

V tem mestu se je že uveljavila vsakoletna slavnost, ki se iz leta v leto vedno bolj razvija in si je osvojila pomen daleč naokoli v tu- in inozemstvu.

V slavnostni dvorani razstavišča je minulo soboto župan Timmerer prireditve otvoril ter v svojem nagovoru pozdravil deželnega glavarja Wedeniga, oba namestnika deželnega glavarja, mnoge državne in deželne poslance, druge predstavnike gospodarskega in javnega življenja, predstavnike konzularnih uradov sosednih držav in še druge prominentne goste iz tu- in inozemstva. Otvoritvi je prisostvovala tudi velika množica ostalega prebivalstva.

Mesto si je nadelo prazniško obleko. Morje zastav vihra v zraku, posebno impozanten in okrašen pa je vhodni portal. Številni plakati opozarjajo na mnogovrst-

ne prireditve z zelo pestrim programom. Okusno opremljene koje na razstavišču so natrpane z najrazličnejšim razstavnim blagom.

Beljaški semenj ni samo družabna prireditve za zabavo in razvedrilo, temveč ima tudi globlji in gospodarsko-koristen namen. Bogata in raznolika razstava je prikaz zmogljivosti in dela koroškega gospodarstva, domače industrije, obrti, trgovine in prometa, nadalje kmetijstva, predvsem konjereje ter še ribarstva in mnogih drugih področij. Domači in tuji obiskovalci imajo priložnost, da si razstavljene predmete ogledajo, se lahko prepričajo o njihovi kakovosti in koristi, jih precenijo ter tudi kupujejo.

Nobeno čudo ni, da privabljajo spretna reklama in vse mikavnosti številno obiskovalcev in gledalcev. Že prvi dan je povorki noš prisostvovalo tisoče ljudi. V nedeljo pa je bil rekorden obisk in računajo, da je bilo okoli 30.000 ljudi na razstavi. Prav tako so z obiskom zadovoljni tudi druge dneve. Na prostoru za parkira-

Pokrče

Na Bregu v občini Pokrče se je v četrtek minulega tedna primerila prometna nesreča, ki se je na srečo končala še prizanesljivo. Kmetijski tehnik Feliks Smolnik iz občine Galicija je s svojim osebnim avtomobilom trčil z vozilom, katerega je šofiral Anton Polli iz Celovca. Zaradi sunka je Smolnikov avto izpodneslo s ceste, da se je zakotalil čez cestno brežino ter se nato nekaj krat prekucnil in se končno na njivi ustavil spet na kolesih. Avtomobil je močno poškodovan, Smolnik pa je odnesel samo lažje poškodbe.

Smarjeta pri Pliberku

Preteklo soboto je kmečkega sina in delavca Fridla Petrača, p. d. Gosakovega v Smarjeti pri Pliberku, doletela huda delovna nesreča. Z motornim pogonom je drobil krmo. Pri tem opravljanju ga je zajel jermen in ker se ni mogel sprostiti, ga je s takšno silo treščilo v drobilnik, da si je na dveh mestih prelomil nogo. Hude bolečine je moral prestati, preden mu je mogel zdravnik nuditi prvo pomoč, ker je kraj zdravniški pomoči so ponesrečenega fanta z rešilnim avtom prepeljali v bolnišnico v Celovec.

Iz Beljaka

Že pred nekaj časom so v beljaški okolici ugotovili večje število krompirjevih hroščev. Mestni magistrat je v boju proti temu škodljivcu uvedel primerne ukrepe.

Onajdbah nevarnega škodljivca javljajo tudi iz več drugih krajev, kakor na primer iz grebinske in pliberške okolice. Zatiranje hrošča je samoumevna naloga vsakega posestnika in mora biti izvršena pravočasno. Tudi oblasti so izdale primerne ukrepe v tej smeri. V prvih začetkih je hrošča mogoče odstraniti še s pobiranjem,

vendar je nujno, da se krompirišče temeljito preišče. Če je invazija hroščev množična, pa ne pomaga drugega, kakor škropljenje. Koloradski hrošč ne uničuje samo krompirja, temveč tudi drugo povrtnino. —

Na pokopališču v Št. Martinu pri Beljaku se je pred nedavnim hotel obesiti neki 21-letni nameščenec. Pri početju, ko se je s kravato obesil na kostanjevo drevo, ga je videl neki pešec, ki je prav ta čas prišel mimo. Toda kravata ni bila dovolj močna ter se je pretrgala in mladi mož je padel živ na tla. Pasant ga je spravil naprej, ali izpodleteli samomorilec je nenadoma postal živčen ter so ga morali prepeljati v bolnišnico. Dejal je, da se je hotel končati zaradi tega, ker se je sprl s svojo izvoljenko. —

V sredo minulega tedna je begunec Konstantin Kosolovskij hodil precej pijan po stezi ob Dravi proti Št. Martinu. Zakotalil se je na obrežje in padel v Dravo. Kakor pravijo očitvidci, se je še z vsemi silami skušal rešiti iz vode, toda ni mu uspelo. Prihitela je policija z rešilnim čolnom, ki ga je potegnila na suho. Mož pa je bil že mrtev.

Breznica pri Št. Jakobu

Včeraj smo na šentjakobskem pokopališču položili k trajnemu počitku Jožefa Truppe, pd. Neuwirta, ki je umrl v torek na poti iz Celovca, ko so ga po težki operaciji prepeljali na dom.

V svojem 67-letnem življenju je bil rajni vsestransko agilen. Doma iz Štebna pri Maloščah se je, takrat še železničar, priženil k Neuwirtu. Več let je bil tudi župan naše šentjakobske občine, največ skrbi pa je posvetil požarni brambi, kateri je načeloval več desetletij.

Vsem žalujočim preostalim velja naše iskreno sožalje!

Vedno bliže h koroškemu velesejmu

Niti mesec dni ne bo več minilo in koroški velesejem bo odprl svoja vrata. Velika gospodarska prireditve bo od 9. do 19. avgusta 1956. Priprave so v polnem razmahu in zanimanje razstavljalcev je izredno veliko. V našem listu smo bralce o razvoju pripravljanih del že večkrat obveščali.

V svoji zadnji okrožnici navaja velesejska tiskovna služba spet nekaj zanimivih zadev, ki bodo brez dvoma zanimalo udeležence.

Koroški zavod za pospeševanje gospodarstva bo na primer tudi letos priredil dneve za posvetovanje o patentih. Izkušnja kaže, da je ta prireditve že vedno vzbujala velik interes. Izvedenec iz Dunaja bo letos vsem interesentom za patente na razpolago, in sicer 13., 14., 16., 17. in 18. avgusta med 9. in 12. uro v Celovcu, Bahnhofstrasse 40/III.

Železniška in poštna direkcija dovoljuje na vseh železniških progah in avtobusnih linijah 25 odstotno znižanje voznih cen. Tudi železniške uprave večine evropskih držav bodo za obisk koroškega vele-

sejma dovolile znižanje voznih cen za 25 odstotkov.

Letos bo bistveno razširjen tudi posebni velesejski poštni urad, ker že minulo leto ni mogel ustreči vsem interesentom. Z obratovanjem poštne službe bodo pričeli že 30. julija, da bodo podjetniki, ki bodo pripravljali razstave, lahko že z velesejskega prostora brzojavljali in telefonirali.

Velesejski urad je prejel tudi prijavo neke velike nemške tovarne, ki uživa svetovni sloves, da med njenimi razstavnimi dobrinami ne bodo edino le gospodinjstke potrebščine in električno orodje, kar bodo predvajali na razstavišču, temveč tudi bogat sortiment pritliklin za motorna vozila najmoderneje vrste. S tem bo koroški velesejem tudi na ta način še bolj ustregel tudi motornim voznikom.

Močneje in bolj pestro bo letos zaseden in opremljen tudi zabavni park ter bo med drugim poleg velike hale obratoval tudi bar s kabaretom. V kabaretu bo nastopal znani kabaretist Hermann Leopoldi s svojim ansambлом.

nje je bilo lahko videti motorna vozila vseh tipov in označb.

Samoumevno je, da preveč novega, kar bi obiskovalci razstav še ne videli, tudi na beljaški razstavi ne morejo ugotavljati. Tudi cene živil in pijač so visoke ter stane na primer steklenica piva 4.40 šilinga. Med drugimi atrakcijami vzbujajo posebno pozornost helikopter, kjer pa so cene neprimerno visoke. Kratka krožna vožnja stane 100 šilingov za osebo, srednja 150 šilingov, nekoliko daljša pa 200 šilingov. Znižane pa so v primeri z lanskim letom dnevne vstopnice, in sicer od 8 na 5 šilingov, kar na obisk ugodno vpliva.

SPD „Gorjanci“ v Kotmari vesi naznanja

Slovensko prosvetno društvo »Gorjanci« v Kotmari vesi namerava organizirati izlet na Bled. S tem hoče ustreči od več strani izraženim željam. Izlet bo z avtobusom po idilni in romantični liniji preko Ljubelja. Izlet bo mogoče kmalu izvesti, če se bo prijaviло zadostno število interesentov, zato se prijavite čimprej. Prijaviti se je treba pri SPD.

Razne vesti iz Koroške

V Šmohorju so imeli preteklo nedeljo zelo številno obiskano slavnost. Skoraj iz vse Zilje so prihiteli ljudje, da so prisostvovali proslavi 25-letnice, odkar je bil Šmohor povzdignjen za mesto. Na sporedu so bile različne prireditve, kakor povorka noš, štehvanje in seve ples do dveh ponoči.

Na postaji Bocheimkirchen na Nižjem Avstrijskem je 59-letni rentnik Janez Vogl iz Dobrle vesi iz neznanega vzroka padel iz brzovlaka. Pri padcu se je močno poškodoval ter so ga prepeljali v bolnišnico v Št. Pölten.

Minulo soboto so ljudje, ki so nabirali črnice, našli v nekem gozdu na Komlju že precej strohnelo truplo moškega. Ugotovili so, da je mrlič 27-letni Franc Malej iz Blata, ki je že 26. junija odšel od doma in se ni več vrnil.

Na železniški progi Beljak — Področičica se je v ponedeljek pripetila smrtna prometna nesreča. Trgovski potnik Oton Schultes iz Dunaja je hotel z avtomobilom prevoziti progo čez nezaprte železniški prelaz pri Ledenicah. V vozu je bila tudi njegova žena. V istem trenutku je privozila drezina z več malimi vagoni za material. Avtomobil in drezina sta trčila, pri čemer je silni sunek avto bliskovito obrnil v nasprotno smer. Na nesrečo so se odprla vrata pri avtomobilu, da je potnika vrglo naravnost v drezino. Pod kolesa sicer ni prišel, pač pa se je tako hudo udaril, da si je prelomil lobanjo. Kmalu po dogodku je Schultes smrtonosnim poškodbam podlegel. Njegova žena je ostala nepoškodovana.

Minulo nedeljo so na pokopališču v Trnji vesi pri Celovcu ob ogromni udeležbi žalnih gostov pokopali Herberta Auerja, po vsej Koroški znanega lekarnarja celovške Landschaftsapotheke. Lekarnar, ki je užival velik ugled ter se je odlikoval po svoji uslužnosti do soljudi ter izredni delavnosti je nenadoma in nepričakovano preminul.

Pretekli teden je pri 148 nesrečah na koroških cestah zgubilo 9 oseb svoje življenje, 148 oseb pa je bilo poškodovanih. V vsej državi se je primerilo 1598 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 42 oseb usmrtenih, 1444 pa več ali manj poškodovanih. Spet je 43 brezvestnih voznikov pobegnilo, ne da bi se zanimali za ponesrečence, v 60 primerih pa so ugotovili, da so bili šoferji pijani.

KOLENDAR

Petek, 20. julij: Manjeta
Sobota, 21. julij: Prakseda
Nedelja, 22. julij: Marija Magdalena
Ponedeljek, 23. julij: Apolin
Torek, 24. julij: Kristina
Sreda, 25. julij: Jakob
Četrtek, 26. julij: Ana

Kako vpliva vreme na človeka

Vsak človek ima več ali manj točne nazore o vplivu vremena na delo in obnašanje ljudi. Večina teh nazorov spada v področje predsodkov, toda nekateri teh nazorov so tudi povsem pravilni. Poglejmo, kaj je točno in kaj ni:

Pogosto slišimo mnenje, da je poletje najidealnejše razdobje v letu za izkoriščanje letnega dopusta. Vendar to ni točno, z znanstvenega stališča je počitek potreben tedaj, ko je organizem izčrpan. To je na-

vadno ob koncu zime. Zaradi tega je počitek najbolj potreben v januarju in februarju.

Govori se, da so ljudje razdraženi pred nevihto. To je res: ljudje in živali so razdraženi, nerazpoloženi in tudi osorni, ko se pripravljajo nevihta. Klimatologi trdijo, da naša delovna sposobnost pada s padanjem barometra. Ugotovili so, da potniki na tramvajih in avtobusih pozabljajo svoje stvari mnogo pogosteje v takem vremenu, in tudi število prometnih nesreč je tedaj mnogo večje. Isto velja tudi za nesreče pri delu.

Prav tako pogosto slišimo mnenje, da je delovna sposobnost večja pri hladnem kakor pri toplem vremenu. To je napačno. Naše telo je toplotni motor, ki porabi mnogo več energije, kadar dela v hladnem vremenu, ker porabi večji del energije za ogrevanje organizma.

Lepe in mile zime niso zdrave — tako govorijo. A tudi to ni točno. Na temelju statistike so ugotovili, da je v milih zimah število obolenj manjše, toda nevarne so zime s hitrimi spremembami vremena.

Družinski prepri, neredi, zločini so najštevilnejši v juliju. Statistika kaže, da imajo v tem mesecu največje število izgrediv, zločinskih prestopkov in dejanj. To tolmačijo z izgubo kontrole nad seboj zaradi poletne sopare.

Otroci so veliko bolj nemirni, če je vreme suho. To je točno. Pedagogi so opazili, da se šolska disciplina znatno zniža, če vlaga v zraku pade pod 45 odstotkov.

Suhljati ljudje so bolj občutljivi za vremenske spremembe. Tudi to je točno. Suhi ljudje so bolj občutljivi, ker imajo manj kalcija, masti in vode. Poleg tega niso tako dobro zaščiteni pred vremenskimi spremembami. Vendar pa prav suhi ljudje mnogo lažje prenašajo poletno vročino.

Z goljufijo je dobro zaslužila

Henrieta, 42-letna hčerka znanega Hitlerjevega dvornega fotografa Hofmanna in ločena žena Baldurja Schiracha, kateri se v trdnjavi Spandau pokorava za svoje vojne zločine, je na neko ameriško ponudbo segla po peresu in napisala svoje spomine z naslovom »Po čem je sijaj«. V tej knjigi pripoveduje med drugim, kako je leta 1945 prodala prvim Amerikancem, ki so prišli v Nemčijo, vse svoje večerne obleke kot »poslednja oblačila Hitlerjeve ljubice Eve Braunove«. Vso to robo in garderobo jim je razumljivo tudi imenitno zasolila in se še bolj imenitno prebila skozi vso okupacijo.

Strast, da bi prišli do raznih senzacij in redkosti, je ameriške vojake torej preslepila, da so drago plačevali — za goljufijo.

prej; kamion je močno zaviral. Miloš je zaslišal govorico, kletvice in klice vprežni živini. Srečanje, je pomislil. Pričel se je plaziti nazaj. Najprej je osvobodil noge; s prsti je spet ril po cestnem prahu. Avto je vnovič zaviral. Skušal se je s silo čimprej izviti iz objema železa in okovanega lesa. Nenadno se je zataknil v ramenih. Obšel ga je strah, da sploh ne bo mogel izlesti. Potem se je začel osvobajati počasi, trzaj za trzajem. Pazil je, da je telo vedno držal v ravni legi, zlasti noge, da ga ne bi zagrabila debela gumasta kolesa. Avto se je skoraj ustavil. Ta hip je sklenil, da se vrže na tla. Že se je potegnil s kolena po prahu, še en sunek, iztrgal se je tudi z rameni, in telebnil je na tla kakor hlood. Tako je ležal kako sekundo, dokler se dvojna gumasta kolesa niso zavrtela mimo njega. Nad njim, ležečim v plasteh cestnega prahu, se je odprlo večerno nebo. Zadaj se je oddaljeval velik voz s senom, spredaj pa kamion v oblaku prahu. Voznik gre ob vozu s senom in mu kaže hrbet. Miloš se kakor kobilica požene s ceste v visoko pšenico. Šele zdaj opazi, kakšen je: ves oljnat in sušen — vsepovsod ga boli: v ramenih, v bokih; v glavi, v ušesih mu šumi.

Potem pa začne hitro ubirati korak proti vzhodu.

Milochi stoji ves obupan pred kolonelo:

Letalo za polet od planeta do planeta

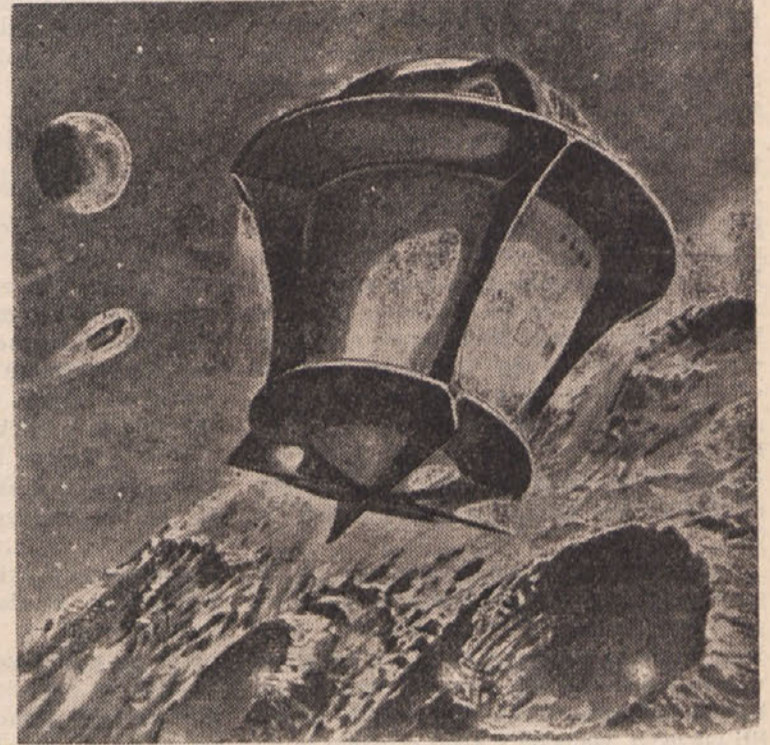
Burkhard Heim, mlad nemški študent, je leta 1944 ob eksploziji izgubil obe roki, vid in sluh pa do 90 odstotkov. Kljub tem težkim poškodbam pa ni odnehal s študijem in je pred lanskim končal študije na univerzi. Sedaj je že splošno znan med nemškimi fiziki, zlasti zato, ker se ukvarja z vprašanji, ki zadevajo polet v vsemirju.

Zasnoval je svojevrstno medplanetarno letalo, kakor ga kaže naša slika. Za to letalo po Heimovi zasnovi ne bi potrebovali raket. Strokovnjaki imajo še pomisleke glede njegove teorije, češ da nima prave podlage. Heim pa se pri svojem delu ne pusti motiti, marveč svoje delo še z večjo vnemo nadaljuje.

Razen z medplanetarnimi poletji se Heim ukvarja tudi z zamotanimi matematičnimi problemi, posebno z diferencialnimi enačbami. Nesreča z eksplozijo se je primerila, ko mu je bilo 19 let. Z občudovanja vredno vnemo in žilavostjo se je po tej nesreči oklenil življenja. Trdno je sklenil, da bo dosegel svoj cilj, da se bo uvrstil med polnovredne ljudi in si utrl pot do uglednega fizika, čeprav brez rok, gluh in skoraj slep. V bolnišnici je ležal dve leti in pol. Že mesec dni po prihodu iz bolnišnice je poslušal prvo predavanje.

Njegovi tovariši so mu pomagali, kjer so mu le mogli. Dobro došla sta mu zlasti bujna domišljija in izreden spomin.

Konec leta 1949 je napravil Burkhard prvi državni izpit, pet let pozneje pa je bil diplomiran. To je menda prvi primer, da je slep in skoraj gluh študent brez rok

končal izredno težavno fizikalne študije.

Mladi fizik je o svoji zamisli medplanetarnega letala popolnoma prepričan, da bo uspešno premagovalo izredne razdalje po vsemirju.

Še to in ono

Uspešna zaščita proti vročini

Neki tovarnar, ki izdeluje v svojem podjetju zaščitne obleke proti vročini, je poklical na pomoč lastnika opekarne, ki mu je postavil peč, v kateri se povzpne temperatura na 1200 stopinj Celzija. Človek, ki naj bi dokazal nezgorljivost nove obleke, je stopil oblečen v to trpežno obleko v peč in ostal v njej dve minuti. Ko je prišel ven, je bila obleka cela, le mož se je potil pod zaščitno obleko iz plastične snovi. S tem je tovarnar dokazal veliki pomen te zaščitne obleke v različne namene — pri gasilstvu, pri delu v pečeh ipd.

Meteorji in dež

Avstralska znanstvena in industrijska raziskovalna organizacija je objavila poročilo svojih strokovnjakov, ki menijo, da je na našem planetu največ padavin takrat,

kadar zaide Zemlja na svoji krožni poti v »pragozd«, ki ga puščajo za seboj meteorji. Po podatkih vremenslovnih zapiskov so ugotovili, da dežuje na vsem planetu znatno močnejše mesec dni potem, ko je šla Zemlja skozi meteorjev rep ali je križala njegovo sled.

Psom so moški ljubši

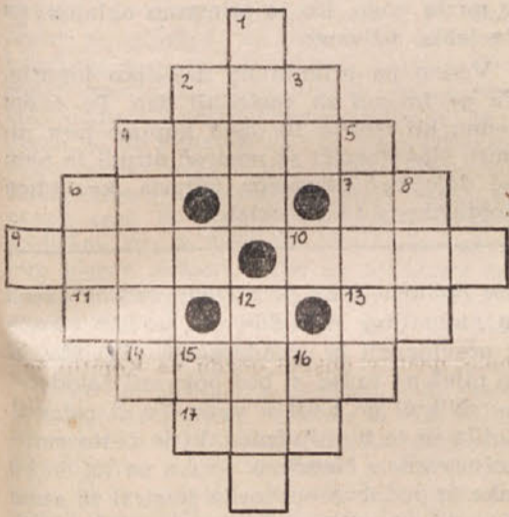
Na zavodu za živalsko psihologijo kolumbijske univerze v ZDA so napravili poizkuse, ali so psom ljubši moški ali ženske. Mlade pse so izmenoma krmili eni in drugi ter jih vodili na sprehod. Pri tem se je izkazalo, da imajo psi moške rajši. To velja zlasti za večje pasme psov, ki so — posebno nekateri — kazali pravo zaničevanje do žensk. Niso pa še dokazali in dognali, odkod izvira ta pasja nenaklonjenost do žensk.

med uto in stolpom in — nazadnje — kakih petnajst metrov v varnem zavetju koruze. O ti metri, dolgočasni in adrešujoči! Vse so povezali z njimi: up in obup, razigranost in žalost. »Čim več metrov! Čim dalj v koruzo,« je ponavljal Dušan, Vedel je, da rova ne bodo mogli odpreti brez šuma in da bo vsak meter, vsaka nova brazda kakor okop med njimi in stražo.

Teleskop je zdaj stekel, kakor da nikdar ni poznal ne krize ne ovir. Metre so drobili kar mimogrede. Kakor da bi hoteli pristoriti zamujeno in prehiteti svoje lastne načrte. Saj se jim je pa tudi res mudilo. Prehiteti so morali Vicedominija, Cantalupa, Normana, Komarja in Glavača. Pravkar je prišel nov transport interniranec iz Ljubljane. Povedali so, da so Ajdovca ustrelili kot talca... Glavač se je po svojem želodčnem intermezzu vrnil iz ambulante, Komarja je bilo povsod dovolj. In napovedovali so povratek Normana...

Odkar sta s Stefanom zasula rov, Ljubni bil več v teleskopu. Intendencia ga je vsega zaposlila. Čim daljši je bil rov, tem več je požiral vrvi, vrvc, dek, deščic, panjot, antipaste in sadja. Janez in drugi so mu nosili vse mogoče iz paketov, ki so jih dobivali od doma. Vse so mu prinašali sami, dasi so se jim od gladi šibile noge in tresle roke. Bilo jim je jasno, da stvari niso zanj in da mu jih drugi tudi dajejo, četudi še vedno niso vedeli, za kaj jih po-

KRIŽANKA

Vodoravno: 2. velika posoda za mošt, vino ipd., 4. obrtnik, ki obdeluje železo, 6. ploščinska mera, 7. ie, 9. ozek kos blaga, pramen, 10. gradbeni material, ga uporabljajo tudi za beljenje, 11. vzklik pri bolečini, 13. KA, 14. žensko ime, 17. števniki.

Navpično: 1. nočna ptica, 2. nasprotno od niso, 3. pritrdilnica, 4. domača žival, 5. čipkarski izdelek, 6. naplačilo, 8. glej 17. vodoravno, 12. alkoholna pijača, ki je zdravju tudi koristna, če jo uživamo zmerno, 15. nikalnica, 16. kazalni zaimek.

25

Sofer je hotel prižgati avto, a ga ni mogel. Prižigal ga je in prižigal, toda brez uspeha. Pričel je preklinjati bencin, ki da ga mešajo z vodo. Potem je odprl motor in na njem nekaj popravil. Majcen mu je pomagal. Predolgo ne sme to trajati, je premišljal Majcen, naj se nekdo spomni, kje je Miloš ali naj Molinaro opazi, da eden manjka, pa gre vse k vragu.

»Fantje, porinimo ga!« zakliče Majcen. Razkladalci se upro v kamion, saj bi nocoj napravili vse za tega hrusta, ki je od nekod pričaral vino.

Takrat je motor vžgal in kamion se je zagnal proti izhodu. Stražar je pogledal v kabino in odprl taboriščna vrata. Kamion je izginil, Majcen pa je počasi odšel v kuhinjo. Ko ga ni nihče videl, se je začel tolči po kolenih in se smejal, da so mu solze zalile oči.

Miloš se je krčevito držal svoje posteljice. Metalno ga je sem ter tja in butalo od vseh strani. Ko so zavili na cesto, mu je prah udaril v oči, v nos in v usta, da ga je začelo dušiti. Nenadno ga je vrglo na-

»Ni ga na kolu in ne pod šotorom!«

Kolonelo počasi skozi zobe:

»Poiščite ga! Pravkar sem dobil sporočilo: S prvim transportom mora v Ljubljano na kvesturo.«

Zamah z bičem in Milochi je bil pred vrati.

Miloša so iskali do onemoglosti. Cantalupo je preiskal celo stranišča in greznice. Patrulje, ki so jih razpošiljali na vse strani, so se vračale nazaj same, bele od prahu in trudne.

Nikdar niso zvedeli, kako da Miloš ni počakal »prvega transporta«, in tudi ne, da se je kar sam odpeljal proti Ljubljani...

NOČNA IZMENA

Brž ko so rov zacementirali, so mu določili novo smer. Pravzaprav je ostala stara smer, samo da je šla kake tri metre desno od zasipa. Tam, kjer se je zasip začel, so namreč izkopali tri metre pravokotno na staro smer, nato pa so jo ubrali vzporedno z zasipom naravnost proti koruzi. Tako so se izognili drogu in razmajanim plastem okrog droga. Dušan je vnovič narisal novo smer in se ogreval zanjo. »Tak je naš rovček kakor strela,« je rekel.

Smer in cilj pa sta po drugem ovinku ostala ista: še kaki trije metri pod žico, dva pod sentinelo, dvajset čez travnik

O krompirju od A do Ž

Vsaka gospodinja je prepričana, da je krompir najlažje pripraviti bodisi pečen ali dušen. »Kuha se pa itak sam«. Vendar temu ni tako. Res se krompir kuha lahko brez posebnega nadzorstva, toda če ga ne odstavimo o pravem času, se razkuha, če pa ga premalo kuhamo, je v sredini še trd. Mnoge kuharice znajo speči krompir le tako, da porabijo velike količine masti, ali pa kratko in malo krompir prismo. Kaj bi bilo torej potrebno povedati o tem najbolj vsakdanjem in lahko rečemo, tudi najcenejšem živilu?

Če kuhamo krompir v oblicah, torej v lupinah, pristavimo krompir v mrzli vodi, ki smo ji dodali precejšen ščepec morske soli. Tako se krompir ne bo razkuhal, čeprav bomo lonec nekoliko dalje pustili na ognju. Olupljen krompir je najbolj okusen, če ga kuhamo, tako rekoč dušimo v pari. Novi lonec na visoki pritisk ima pripraven vložek za kuhanje v pari, v njem se krompir enakomerno zmeča, pa tudi obdrži prvinski okus. Če kuhamo krompir v vodi, ga po odlitku postavimo še za nekaj trenutkov na rob štedilnika ali kuhalnika, da ostanek vode izpari.

Pečen olupljen krompir ne bo potreboval pretirane maščobe, če ga bomo pripravile takole: krompir olupimo, umijemo in ga še celega za četrt ure položimo v precej slano hladno vodo. Krompir bo sol bolj enakomerno vsrkal, kakor če bi ga solili po vrhu. Nato ga s krpo osušimo in ga zložimo v posodo z raztopljenjo maščobo, najbolje z raztopljenim presnim maslom. Ko bo na obeh straneh zlatorumen, ga pokrijemo in do mehkega pečemo v ne prevroči pečici.

Dobra krompirjeva juha nam dvakrat na teden prav uspešno nadomestuje govejo juho. Olupimo krompir in ga kuhajmo v slani vodi. Zdaj vodo odlijmo in krompir zmečkajmo v piré. Zalijemo po okusu z vrelo vodo, dodajmo nasekljan peteršilj, v kocke zrezan por in precejšen kos presnega masla, ali če tega nimamo, v kocke zrezano in nekoliko zapečeno slanino. Osolimo in servirajmo z zapečenimi kruhovimi kockami.

Pommes frites se nam zde le v restavracijah pripravljene zlatorumeno in krhko, toda tudi doma jih ni tako težko speči. Krompir olupimo, narežemo v palčke, nekoliko v krpi osušimo in spečemo v vreli masti. Tri stvari so važne: krompir mora biti suh, masti ne sme biti premalo in takoj, ko krompir zarumeni, ga moramo pobrati iz nje. Na koncu ga osolimo z drobno soljo.

Za nadevan krompir potrebujemo: 1 kg velikih, okroglih krompirjev, 125 g kuhane gnjati, 1 čebulo, sol, poper, 1 jajce, četrt litra kisle smetane, pol litra goveje juhe.

Krompir olupimo in skuhamo, toda ne

čisto do mehkega, tako da nam pri rezanju ne razpade. Odlijemo, odrežemo zgornji pokrovec in krompir izdoblamo. Iz izdobljenega krompirja, sesekljane skuhanne gnjati, popra, soli, enega celega jajca in nekoliko kisle smetane pripravimo nadev in ga nadevamo v vdolbine. Pokrovce »prilepimo« na podstavke z beljakom. Krompirje zložimo drugega ob drugem v ne preplitvo ponev, zalijemo z govejo juho in skuhamo do mehkega.

Najboljši način za konserviranje

Sadje ohrani prvotno obliko in ne izgubi prijetnega vonja

»Suho hlajenje« imenujejo Američani nov postopek za predelavo živil. Po novem načinu konservirajo v Združenih državah že jabolka, marelice, grah in špansko papriko. Nova metoda se je obnesla tudi pri konserviranju drugega sadja in zelenjave, na primer: češenj, breskev, korenja, robidnic in v kocke narezanega krompirja.

Novi način pa sadje in zelenjavo ne le konservira, ampak mu tudi zmanjšuje težo, kar je velikega pomena pri prevozu. Medtem ko se je pri dosedanjih postopkih trgalo notranje tkivo, tako da je bilo sadje zgrbančeno in da je izgubilo poprejšnji prijetni vonj, je novi način primernejši, sadje in zelenjava se sicer prostorninsko zmanjša za polovico — ko ga kasneje pred uporabo namočimo, dobi prvotno obliko — važno pa je, da ohrani prejšnje sestavine.

Kakšen pa je novi postopek? Najprej je treba sadje ali zelenjavo pripraviti prav

Mnogi še danes mislijo, da je pripravljanje jogurta tako komplicirano, da ga ne moremo delati doma. Sledeči opis pa vas bo prepričal o nasprotnem.

Jogurt, narejen doma, je tudi cenejši. Ako računamo, da dobimo z jogurtom kar zadovoljivo količino polnovrednih beljakovin, nekaj lahko prebavljive maščobe, obilo rudninskih snovi, posebno dragocene kalcija, nekaj vitaminov in še posebne klice, imenovane bolgarski bacil, ga bomo radi redno uživali.

Pripravljanje jogurta doma

Za jogurt mleko najprej dobro zavremo. Nato ga ohladimo na 50° C, kar preizkusimo s termometrom za tekočine. Ščasoma pa nam bo termometer nepotreben, ker bomo že iz izkušnje znali ugotoviti pravo temperaturo. Mleko, ki ima 50° C, cepimo z bolgarskim bacilom, ki povzroči, da se mleko potem skisa v jogurt. Medtem ko cepijo v laboratorijih s čisto kulturo tega bacila, delamo v domačem gospodinjstvu drugače. Cepimo ga tako, da pridenemo pripravljenu mleku nekaj kupljenega jogurta. Na 1 liter mleka računamo 1 do 2 žlici. Cepljeno mleko dobro razvrkljamo z metlico za sneg. Nato naj se mleko zgosti (skisa).

V ta namen mu moramo ohraniti primerno temperaturo, kar dosežemo lahko na več načinov. Najpreprosteje je, da posodo s tako pripravljenim vročim mlekom dobro pokrijemo in jo zavijemo najprej v čisto kuhinjsko brisačo, nato pa še v odejo. Lahko pa jo postavimo tudi v samokuhalnik, če ga imamo.

Ako želimo imeti jogurt v manjših porcijah, ga nalijemo v kozarce, ki jih postavimo v poseben zabojček ali škatlo. V nekaj urah se mleko zgosti, to se pravi skisa v jogurt. To se zgodi, pač z ozirom na zunanjo temperaturo, v 4 do 6 urah. Tedaj pa moramo proces kisanja ustaviti, da jogurt ni prekisel in sploh manj okusen. Da to dosežemo, moramo hitro znižati temperaturo. S tem ustavimo nadaljnje razvijanje bakterij in tako tudi kisanje. Jogurt postavimo zato v hladno shrambo ali tudi v mrzlo vodo. Ko je primerno ohlajen, ga že lahko uživamo.

Vedno pa prihranimo nekoliko jogurta, da ga imamo za naslednji dan. Po enem tednu ali morda 10 dneh kupimo nov jogurt. Naš domači se namreč utruji in nam ne daje več okusnega jogurta, ker klice bolgarskega bacila oslabe.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Otrok in zdravje

Nesreča nikoli ne počiva! Zares — prav nikoli, saj nas nanjo opozarjajo vsi, kot da bi bila naš največji sovražnik. Zato moramo biti previdni. Ne samo odraslim, ampak tudi našim otrokom strežejo po življenju neprevidnost, lahkomišelnost in alkohol. Vsaka nesreča je resen opomin nam vsem, ki imamo opravka z otroki — staršem, učiteljem in vzgojiteljem.

Razumljivo je, da pri današnjem tempu življenja, ko sta postala stroj in motorno vozilo človeku najboljša prijatelja (neprevidnežem pa sovražnika), kljub vsem varnostnim napravam in ukrepom ne bo uspelo popolnoma preprečiti nesreč. Vendar se da s pravnimi ukrepanjem, podukom, opozorili in nasveti doseči zmanjšanje nevarnosti.

Otroci stremijo nagonsko k osamosvojitvi in prostosti. Ker jih ne moremo imeti vedno pred očmi, kmalu najdejo pot na cesto, gradbišče, k vodi, na drevo in kdo bi naštel še vsa nevarna mesta, ki so otroku najbolj pri srcu. Prav zaradi tega jim mo-

ramo znati pravilno raztolmačiti svobodo, ki jo imajo in s tem v zvezi prepričljivo opozarjati na številne nevarnosti. Otroku, ki rad zahaja na cesto in jo neprevidno prečka, lahko mirno rečemo, da navadno vsak, ki pride pod avto, umre v najhujših bolečinah. S tem v zvezi ga moramo takoj opozoriti na cestna znamenja in druga prometna pravila. Otroka, ki v svoji mladostni razposajenosti zaplava predaleč od obale, najlažje opozorimo na previdnost, če mu povemo resnično zgodbo o kakem utopljenju, ki je to svojo smelost poplačal z življenjem. Take poduke lahko do neke mere celo pretiravamo, posebno če pomislimo, da so taka opozorila najboljše zaščitnik naših otrok.

Sicer ne gre vedno za nesreče, ki resno ogrožajo življenje naših otrok. So še druge nevarnosti, katerih ne smemo zanemarjati. Samo pomislite, koliko manj polomljenih udov, raznih vnetij in drugih boleznih bi lahko prihranili pametni starši svojim otrokom s tovrstno vzgojo. Ne sa-

ramo deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

Tako gre deka za deko. »Vlečeš, sprejemaš, prekladaš, preklopiš kavlje in spet čakaš!« Delo je lepo. Prevzame ga. Med čakanjem pa mu misli uhajajo k Ajdovcu. Prijatelj sta bila. Ljubo ga je postavil za stražarja, mu dajal direktive, ga ozmerjal, če ni kaj prav napravil in hlastno poslušal njegova poročila. Včasih ga je Ajdovec vparšal za svet, on pa mu je rekel: tako in tako. Ajdovec je samo prikimal in Ljubo je vedel, da bo naslednji dan že vse napravljeno. Vsak dan sta imela razgovor... zdaj pa ga ni več. »Štefanu ni tako hudo za Ajdovcem. Komaj da ga je poznal. Vedel je, da je dober in da je povezan z mano. Zame pa je drugače. Njegove kretnje, smeh, hoja, drža, misli, njegovo delo — neprestano ga vidim okrog sebe...«

Dušan se je spravil v malce širši del rova med jaškom in zasipom. Prižgal si je oljenko, se vlegel na trebuh in razgrnil pred sabo mapo s specialkami. To so bile Tarasove specialke okolice Gonarsa in Furlanije. V kampu jih ni mogel nikjer niti pogledati, ker bi mu jih opazili. V rovu pa je bil skrit in imel je mir. V mislih si je začrtaval pot, po kateri bi bilo najbolje bežati: daleč stran od vasi in hiš, skozi koruzna polja in gozdove, proč od cest in železnic; čimprej se povzpeti na hribečke

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

Tako gre deka za deko. »Vlečeš, sprejemaš, prekladaš, preklopiš kavlje in spet čakaš!« Delo je lepo. Prevzame ga. Med čakanjem pa mu misli uhajajo k Ajdovcu. Prijatelj sta bila. Ljubo ga je postavil za stražarja, mu dajal direktive, ga ozmerjal, če ni kaj prav napravil in hlastno poslušal njegova poročila. Včasih ga je Ajdovec vparšal za svet, on pa mu je rekel: tako in tako. Ajdovec je samo prikimal in Ljubo je vedel, da bo naslednji dan že vse napravljeno. Vsak dan sta imela razgovor... zdaj pa ga ni več. »Štefanu ni tako hudo za Ajdovcem. Komaj da ga je poznal. Vedel je, da je dober in da je povezan z mano. Zame pa je drugače. Njegove kretnje, smeh, hoja, drža, misli, njegovo delo — neprestano ga vidim okrog sebe...«

Dušan se je spravil v malce širši del rova med jaškom in zasipom. Prižgal si je oljenko, se vlegel na trebuh in razgrnil pred sabo mapo s specialkami. To so bile Tarasove specialke okolice Gonarsa in Furlanije. V kampu jih ni mogel nikjer niti pogledati, ker bi mu jih opazili. V rovu pa je bil skrit in imel je mir. V mislih si je začrtaval pot, po kateri bi bilo najbolje bežati: daleč stran od vasi in hiš, skozi koruzna polja in gozdove, proč od cest in železnic; čimprej se povzpeti na hribečke

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

Tako gre deka za deko. »Vlečeš, sprejemaš, prekladaš, preklopiš kavlje in spet čakaš!« Delo je lepo. Prevzame ga. Med čakanjem pa mu misli uhajajo k Ajdovcu. Prijatelj sta bila. Ljubo ga je postavil za stražarja, mu dajal direktive, ga ozmerjal, če ni kaj prav napravil in hlastno poslušal njegova poročila. Včasih ga je Ajdovec vparšal za svet, on pa mu je rekel: tako in tako. Ajdovec je samo prikimal in Ljubo je vedel, da bo naslednji dan že vse napravljeno. Vsak dan sta imela razgovor... zdaj pa ga ni več. »Štefanu ni tako hudo za Ajdovcem. Komaj da ga je poznal. Vedel je, da je dober in da je povezan z mano. Zame pa je drugače. Njegove kretnje, smeh, hoja, drža, misli, njegovo delo — neprestano ga vidim okrog sebe...«

Dušan se je spravil v malce širši del rova med jaškom in zasipom. Prižgal si je oljenko, se vlegel na trebuh in razgrnil pred sabo mapo s specialkami. To so bile Tarasove specialke okolice Gonarsa in Furlanije. V kampu jih ni mogel nikjer niti pogledati, ker bi mu jih opazili. V rovu pa je bil skrit in imel je mir. V mislih si je začrtaval pot, po kateri bi bilo najbolje bežati: daleč stran od vasi in hiš, skozi koruzna polja in gozdove, proč od cest in železnic; čimprej se povzpeti na hribečke

Dušan se je spravil v malce širši del rova med jaškom in zasipom. Prižgal si je oljenko, se vlegel na trebuh in razgrnil pred sabo mapo s specialkami. To so bile Tarasove specialke okolice Gonarsa in Furlanije. V kampu jih ni mogel nikjer niti pogledati, ker bi mu jih opazili. V rovu pa je bil skrit in imel je mir. V mislih si je začrtaval pot, po kateri bi bilo najbolje bežati: daleč stran od vasi in hiš, skozi koruzna polja in gozdove, proč od cest in železnic; čimprej se povzpeti na hribečke

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

Tako gre deka za deko. »Vlečeš, sprejemaš, prekladaš, preklopiš kavlje in spet čakaš!« Delo je lepo. Prevzame ga. Med čakanjem pa mu misli uhajajo k Ajdovcu. Prijatelj sta bila. Ljubo ga je postavil za stražarja, mu dajal direktive, ga ozmerjal, če ni kaj prav napravil in hlastno poslušal njegova poročila. Včasih ga je Ajdovec vparšal za svet, on pa mu je rekel: tako in tako. Ajdovec je samo prikimal in Ljubo je vedel, da bo naslednji dan že vse napravljeno. Vsak dan sta imela razgovor... zdaj pa ga ni več. »Štefanu ni tako hudo za Ajdovcem. Komaj da ga je poznal. Vedel je, da je dober in da je povezan z mano. Zame pa je drugače. Njegove kretnje, smeh, hoja, drža, misli, njegovo delo — neprestano ga vidim okrog sebe...«

Dušan se je spravil v malce širši del rova med jaškom in zasipom. Prižgal si je oljenko, se vlegel na trebuh in razgrnil pred sabo mapo s specialkami. To so bile Tarasove specialke okolice Gonarsa in Furlanije. V kampu jih ni mogel nikjer niti pogledati, ker bi mu jih opazili. V rovu pa je bil skrit in imel je mir. V mislih si je začrtaval pot, po kateri bi bilo najbolje bežati: daleč stran od vasi in hiš, skozi koruzna polja in gozdove, proč od cest in železnic; čimprej se povzpeti na hribečke

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

Tako gre deka za deko. »Vlečeš, sprejemaš, prekladaš, preklopiš kavlje in spet čakaš!« Delo je lepo. Prevzame ga. Med čakanjem pa mu misli uhajajo k Ajdovcu. Prijatelj sta bila. Ljubo ga je postavil za stražarja, mu dajal direktive, ga ozmerjal, če ni kaj prav napravil in hlastno poslušal njegova poročila. Včasih ga je Ajdovec vparšal za svet, on pa mu je rekel: tako in tako. Ajdovec je samo prikimal in Ljubo je vedel, da bo naslednji dan že vse napravljeno. Vsak dan sta imela razgovor... zdaj pa ga ni več. »Štefanu ni tako hudo za Ajdovcem. Komaj da ga je poznal. Vedel je, da je dober in da je povezan z mano. Zame pa je drugače. Njegove kretnje, smeh, hoja, drža, misli, njegovo delo — neprestano ga vidim okrog sebe...«

Dušan se je spravil v malce širši del rova med jaškom in zasipom. Prižgal si je oljenko, se vlegel na trebuh in razgrnil pred sabo mapo s specialkami. To so bile Tarasove specialke okolice Gonarsa in Furlanije. V kampu jih ni mogel nikjer niti pogledati, ker bi mu jih opazili. V rovu pa je bil skrit in imel je mir. V mislih si je začrtaval pot, po kateri bi bilo najbolje bežati: daleč stran od vasi in hiš, skozi koruzna polja in gozdove, proč od cest in železnic; čimprej se povzpeti na hribečke

na deka je pri njem. Vešče in skrbno, kakor mati spečega otroka, jo zvele na drugi ravni tir. Prikljopi novo vrvco na kavelj in da znak Petru...

(Se nadaljuje)

Kmečki človek in zakon o kmetijstvu

Zaradi specifičnih in silno otežkočenih gospodarskih okoliščin ter površne in — žal — le prečesto enostranske ocene teh okoliščin zaostaja kmečki delovni človek vedno bolj za življenjskimi pogoji drugih skupin proizvajalcev. Prekomerno in mnogokrat pretežno delo ob zaslužku, ki je med zaslužki za tako delo najnižji, ter naraščajoča draginja gospodarskih in proizvodnih sredstev ne jemljejo vesolja do dela samo kmečkemu delovnemu človeku, temveč je v tem razvoju tudi velika nevarnost, da se uravnovešena oskrba prebivalstva z življenjskimi potrebščinami zrahlja v škodo države in vseh njenih proizvajalcev. Če to ne bi bilo res, potem v zadnjih desetletjih ne bi bilo nikjer treba sprejeti zakonov za zavarovanje kmetijske proizvodnje in oskrbe prebivalstva z življenjskimi potrebščinami.

Zapostavljenost kmetijstva in kmečkega človeka potrjujejo sedanji agrarni zakoni

Da naša država v tem splošnem zaostajanju kmečkemu delovnemu človeku in v potrebi po zavarovanju kmetijske proizvodnje in oskrbe prebivalstva s hrano ne predstavlja nobene izjeme, je očitno. Že v agrarni krizi pred drugo svetovno vojno je prav iz potrebe po zavarovanju kmetijske proizvodnje in oskrbe prebivalstva s hrano avstrijski parlament sklenil vrsto zakonov in jih sproti prilagojeval na-

Zakon o kmetijstvu ima zelo meglena določila

Zahteva po tem zakonu — po zakonu o kmetijstvu — gre že nazaj v leto 1952. Njegov osnutek je sedaj pripravljen in se o njem razpravlja. V osnutku nosi zakon ime „Zvezni zakon za zavarovanje prehrane in za ohranitev zmogljivega kmetijstva ter zdravega kmečkega stanu (zakon o kmetijstvu)“. Po besedilu osnutka je naloga zakona, da „dopusti tako domačo kmetijsko proizvodnjo, ki bo v mejah, ki jih postavlja narava, zagotovila domačo oskrbo, odgovarjala sprejemljivosti domačega trga in zadostila možnostim izvoza, da varuje ceno in prodajo domačih kmetijskih pridelkov ter da priskrbi domačemu kmetijstvu njegov primerni delež na narodnem dohodku“. Naloga zakona je tudi, da zahteva upoštevanje težjih proizvodnih in življenjskih pogojev gorskih kmetov.

Kakor povzamemo iz osnutka, hoče zakon to nalogo izpolnjevati s tem, da bi vanj vključili nekoliko popravljena določila zakonov o gospodarstvu z mlekom, žitom in živino, katerim bi se pridružila še določila o uvozu in izvozu kmetijskih pridelkov in izdelkov ter stroškov kmetijskih pridelkov, o razliki med odkupno in prodajno ceno ter o prodajnih cenah živil. Osnutek nadalje predvideva še dodatna določila o oljaricah, perutninarstvu, sadjarstvu, vrtnarstvu in vinogradništvu. Ob koncu pa pred kazenskimi, prehodnimi in zaključnimi določili zahteva še vsakoletno ugotovitev gospodarskega položaja kmetijstva ter pripravo potrebnih subvencij in kreditov v državnem proračunu.

Osnutek vsebuje skupno 90 paragrafov, katerih določila so mnogokrat zelo meglena. Bistvena vsebina tega števila paragrafov pa pove naslednje:

Poročilo o kmetijstvu

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo mora s pomočjo zavodov za kmetijsko knjigovodstvo na odgovarjajočem številu kmetij do konca vsakega koledarskega leta ugotoviti donos in stroške kmetijskih obratov, in sicer delno po velikosti kmetij, oblikah obratovanja in proizvodnih pokrajinah. Svoje ugotovitve mora predložiti zvezni vladi, ki mora do 15. septembra vsakega leta podati pred državnim zborom poročilo o gospodarskem položaju kmetijstva. Iz tega poročila mora biti predvsem razvidno, v koliko odgovarja zaslužek kmetijskih delavcev zaslužku proizvajalcev v drugih poklicnih skupinah, ki se dajo primerjati s kmetijskimi delavci. Iz poročila pa mora biti tudi razvidno, v koliko je gospodar kmetije dosegel svoj pribitek kot obratovodja in ali se je vloženi in obratni kapital kmetije primerno obrestoval.

V tem poročilu mora vlada tudi navesti, kaj so vladni organi ukrenili in kaj bodo ukre-

Kje je na traktorju največ okvar?

V Zapadni Nemčiji so registrirali pri 6.326 kmetijskih traktorjih 12.687 okvar. Največ okvar so našli na razsvetljavi, in sicer pri 3.806 traktorjih, katerim so sledile okvare na okviru in pogonu vozila pri 1.685, okvare na vodilu pri 1.188 in okvare na zavorah pri 1.840 traktorjih. To zgovorno kaže, kje je nega traktorja najbolj potrebna.

stalim okoliščinam. Tako je leta 1931 sklenil zakon o izravnalnem fondu za mleko (Milchausgleichsfondsgesetz), kateremu je po raznih odredbah v letu 1934 sledil zakon o prometu z mlekom. Prav tako je na področju proizvodnje mesa in trgovanja z živino v tem času prišlo do vrste zakonov o reji in pitanju živine, o njenem uvozu in trgovanju. Te zakone so pozneje zamenjali nemški zakoni. Za časa druge svetovne vojne so sledili zakoni, ki so onemogočali vsako svobodno proizvodnjo, prodajo in ceno kmetijskih pridelkov. Ti zakoni, ki so po večini ostali v veljavi še v prvih po vojni letih, so pridelovalca in potrošnika prisiljevali k vzdržnosti, najprej v korist nacističnega osvobodilnega pohoda po Evropi in Afriki, po vojni pa v korist skupnosti, da bi preveč ne gladovala.

V letu 1950 so te zakone končno zamenjali takoimenovani agrarni gospodarski zakoni, to so zakoni o gospodarstvu z mlekom in žitom ter o prometu z živino. Tudi ti zakoni so bili večkrat novelizirani, potečejo pa z 31. 12. 1956. Nobeden teh zakonov in tudi ne zakon o uravnavanju cen (Preisregelungsgesetz) niso ustvarili pogojev, da bi bili kmetijska proizvodnja in oskrba prebivalstva z živili v potrebni meri zavarovani, kmečki delovni človek pa po zaslužku postavljen v enakopraven položaj drugih proizvajalcev. Ti zakoni tega niti ne morejo, ker je za to potreben poseben zakon.

nili za doseg ciljev, ki sledijo iz tega zakona. Ukrepi vlade se morajo predvsem nanašati na nesorazmerje med donosom in stroški kmetijstva. Vlada mora tudi v državnem proračunu pripraviti izdatna sredstva, ki so po mnenju vlade in naročilu parlamenta potrebna za doseg ciljev, ki jih zakon določa.

Ukrepi vlade v zvezi s tem poročilom so predvideni v vrsti določil, ki se nanašajo na uvoz in izvoz ter na določitev cen za kmetijske pridelke. Med drugim vlada oz. pristojno ministrstvo v primeru, da trgovina ne bi odkupovala domačih kmetijskih pridelkov po cenah, ki se določijo po tem zakonu, lahko omeji uvoz podobnih izdelkov, lahko pa tudi določi plačilo izravnalnih davščin (Ausgleichs-abgabe) do 60 % domačih proizvodnih stroškov, ki jih morajo plačevati uvozniki. Le-te in pa predelovalna podjetja v tem primeru še lahko zaveže, da morajo poleg uvoženih pridelkov in izdelkov prevzeti tudi domače pridelke. Pri tem je izrecno določeno, da so jedilno olje in jedilne maščobe enake mleku in mlečnim izdelkom. Zneski zbranih izravnalnih davščin se morajo uporabiti za pomoč gorskim in malim kmetom ter za izboljšanje ali uvedbo kmetijskih proizvodnih panog. V kolikor je na uvozu kmetijskih pridelkov carina, jo mora finančno ministrstvo na zahtevo kmetijskega ministrstva odstopiti v dobro izravnalnim davščinam.

Če prekomerna ponudba ogroža uradno določeno ceno, kmetijsko ministrstvo lahko nastopi z intervencijskimi odkupi (kakor je to že letos in lani prakticiralo pri prašičih na dunajskih sejnih klavne živine).

Tu je v primeru z določilom „lahko“ pri intervencijskih nakupih pa zveni določilo, da „mora“ isto ministrstvo takoj pričeti dovoljevati uvoz, če zaradi pičle ponudbe cena za domače pridelke naraste.

Ugotavljanje cen in proizvodnih stroškov je pomankljivo

Za doseg ciljev, ki jih predvideva zakon, pristojna komisija lahko določi za mleko in mlečne izdelke ter za žito in žitne izdelke (vključno inozemskih krmil) proizvodne cene, razliko med proizvodno in konzumno ceno, za ostale kmetijske pridelke pa usmerjalne cene ter višino njihovega odklona navzgor in navzdol. Prekorajčenje cen navzgor in navzdol po tem določilu vendar ne sme biti prepovedano. Te mere so postavljene le kot nekak signal, kdaj je dovoljen uvoz oziroma izvoz.

Proizvodna cena se mora določiti tako, da v povprečnih proizvodnih pogojih krije proizvodne stroške srednjih in rednih kmetijskih obratov. V proizvodnih stroških morajo biti zapopadeni izdatki za plače in obratne pripomočke, amortizacija poslopij in obratnih naprav, primeren zaslužek za gospodarja in člane družine, ki na kmetiji delajo, ter pravica za obrestovanje investiranega kapitala. Za gospodarja je treba vzeti v račun najmanj zaslužek upravnika ali mojstra, h kateremu pa se mora pribiti še znesek, ki odgovarja 33 % osnovnega zaslužka; za družinske člane pa se mora računati zaslužek kmetijskih strokovnih delavcev in pomočnikov.

Po osnutku bo cene in proizvodne stroške določala pri kmetijskem ministrstvu postavljena komisija iz zastopnikov kmetijskega, finančnega, trgovskega in notranjega ministrstva ter zastopnikov trgovinske, kmetijske in

delavske zbornice, nadzirala pa bodo te cene okrajna glavarstva.

Če upoštevamo, da sta poleg mleka glavna kmečka tržna pridelka v naši državi, predvsem pa v alpskem predelu živina in krompir, potem vidimo, da so določila o ugotavljanju cen in proizvodnih stroškov izredno pomankljiva, kar pomeni, da kmečkemu delovnemu človeku v veliki večini kmečkih obratov ne bo zajamčen zaslužek, ki ga zakon predvideva. Mimo tega tudi ne pridemo niti s sklicevanjem na les v alpskih predelih. Kdor ima malo kmetijske zemlje, ima tudi malo gozda, po letih prisilnega sekanja pa še manj lesa za prodajo.

Posebna določila o gospodarstvu s kmetijskimi pridelki

Medtem ko je v osnutku sedanji sistem gospodarstva z mlekom in žitom v bistvu nespremenjen, najdemo glede gospodarstva z živino določila, ki daje kmetijskemu ministrstvu pravico, da lahko omeji ali prepove držanje in pitanje prašičev v obratih, ki sami ne pridelujejo krme. Sladkorne tovarne in žganjarne ministrstvo lahko zaveže, da odkupijo in prevzamejo na pitanje govejo živino gorskih kmetov. Te obrate osnutek zavezuje, da prevzamejo na pitanje letno 1 govêdo na vsakih 40 ton dobavljene sladkorne pese in na vsakih 1000 l proizvedene žgane pijače.

Preveč o kmetijstvu, premalo o kmečkem človeku

Pričujoči osnutek ima svojo šibko stran v tem, da govori samo o kmetijstvu. Edino pri določilih glede ugotavljanja cen se dotika kmečkemu delovnemu človeku. Kakor vidimo, pa še tam ni znamenj, ki bi obetala, da bo s tem zakonom kmečki človek iz sedanje zapostavljenosti v zaslužku tudi v resnici postavljen v enakopraven položaj z drugimi proizvajalci. Drži, da so v zakonu določila, ki lahko pripomorejo kmečkemu človeku do boljšega zaslužka. Vendar so ta določila še zelo skromna in enostranska.

Ne smemo pozabiti, da se uspešno kmetijstvo in zadovoljiva oskrba prebivalstva z živili ne začeta pri uvozu in izvozu ter trgovanju s kmetijskimi pridelki, temveč pri človeku, ki zna in more obvladati dogajanja na polju in v hlevu in ki ima veselje do svojega dela. Pričujoči osnutek tega premalo upošteva. Tudi ne smemo pozabiti, da so tisti bori hektarji gozda, ki jih poseduje kmečki obrat, njegov sestavni del in da so veliko preveč izsekani. Zato je potrebno, da jih ta zakon tudi omeni in predvidi ukrepe materialne in finančne pomoči za njihovo obnovo in boljšo gospodarsko uspešnost.

Kompleks načelnih vprašanj, ki jih je treba še rešiti, da bo tudi kmečki delovni človek kot agrarni producent dosegel enakopraven položaj, v tem osnutku nikakor ni dovolj zajet. V njem pogrešamo določila glede pospeševalne službe, ki je potrebna reorgani-

Med posebnimi določili glede drugih kmetijskih pridelkov je treba omeniti:

Oljarice (oljna repica, ogrščica) je dolžno kupiti vsako podjetje, ki proizvaja jedilno olje ali jedilne maščobe. Od skupno v enem letu porabljenih maščob mora kupiti vsaj 5 do 10 % oljne repice in ogrščice. Točno količino predpiše vsako leto kmetijsko ministrstvo, ki tudi določi odkupno ceno. Le-ta mora biti 1.5-krat višja od cene pšenice.

Kar tiče perutnino, kmetijsko ministrstvo lahko prepove, da obrati in gospodinjstva, ki sama krme ne pridelajo, ne smejo držati več kot 50 nesnic. V primeru potrebe pa ministrstvo lahko vsakomur prepove držanje več kot 300 nesnic.

Določila glede sadjarstva pravijo, da bo sklenitvi tega zakona dovoljeno prodajati ali spravljati drugače v promet le one sorte sadnih dreves, ki so vzete v državni ali pokrajinski sortimente, drevesca pa morajo odgovarjati vsaj kvalitetnemu razredu B. Uvoz sadnih dreves je vezan na dovoljenje ministrstva. Nadaljnja določila, ki zavzemajo 8 paragrafov, se nanašajo na drevesnice.

Pridelovanje zelenjave in cvetlic na kmetijskih obratih je v osnutku vezano na dovoljenje ministrstva. Le-to bo lahko določilo, da bodo kmetijski obrati, ki bodo imeli več kot 3 ha pod zelenjavo in cvetlicami, morali pridelovati samo zelenjavo in cvetlice, katere jim bo dovolilo kmetijsko ministrstvo.

zacije, nadalje pogrešamo v osnutku določila za izboljšanje delovno-tehničnih pogojev, ki jim je vzrok razkisanost zemljišč, kakor tudi določila glede ukrepov, da pride lahko zemlja, ki bo zapuščena in neobdelana, v last tistemu, ki jo sam obdeluje in ki je ima premalo, da bi prišel do ustreznega zaslužka. Ker le-ta sam navadno nima dovolj denarja, da bi jo kupil, je odvisen od najcenejših kreditov.

Po tem osnutku zakon tudi ne bo odpravil sedanjega privilegija kmetijskih obratov z več kot 50 ha pri obdavljenju, temveč ga bo zaradi racionalne mehanizacije, ki je na takih obratih mogoča, še povečal.

Osnovni problem okoli kmetijstva ni samo njegovo mesto v celokupnem gospodarstvu, nič manj kot to je osnovni problem tudi mesto desetletja pri zaslužku zapostavljenega kmečkemu producenta v človeški družbi, kjer gre za vprašanje ali bo postal njen enakopravni člen ali pa bo še naprej prepuščen, da bo životaril in moralno propadal pod kolesi tehnike.

Druge države so s podobnimi zakoni dale podeželju prednostni položaj, da bi nadoknadle zamujeno. V naši državi zaradi posebnega alpskega položaja razmere na vasi niso nikakor bolj rožnate, kakor drugod. Zato tudi ni vzroka, da bi bil zakon o kmetijstvu za kmečkemu človeku slabši, kakor je v drugih državah.

(bl)

Zakaj je elektrika draga?

Na potrošnji električne energije v naši državi je kmetijstvo udeleženo šele s 5 %, kljub temu, da ima morebiti največ kilometrov električnega voda. Spričo te nizke potrošnje električne energije in izredno visokega deleža na investicijah, ki jih zahteva napeljava električnega voda, je ob upoštevanju amortizacije delo z elektriko še zelo drago.

Če n. pr. kmečki obrat z 9 hektarji kmetijske zemlje, ki plača po tarifi mesečno 29.70 šil. osnovne cene, potroši na mesec samo 50 kilovatnih ur toka po 45 grošev na kilovatno uro, plača skupno za tok 52.20 šil. ali 1.04 šil. na kilovatno uro. Če pa se ta obrat opremi z električnimi stroji in napravami za olajšanje dela tako, da potroši mesečno 100 kilovatnih ur, potem ga pride kilovatna ura le še 74.7 grošev.

Pri večji potrošnji električnega toka je boljše tarifa II, ko stane osnovna cena za tako kmetijo 36 šil. na mesec, zato pa kilovatna ura samo še 30 grošev. Pri tej tarifi stane kilovatna ura pri potrošnji 100 kilovatnih ur na mesec le še 66 grošev, pri mesečni potrošnji 250 kilovatnih ur pa se zniža celo na 44 grošev.

Z večjo potrošnjo toka za olajšanje ročnega dela pa se zmanjša tudi delež za amortizacijo električne napeljave na kilovatni uri. Če n. pr. vzamemo, da je napeljava stala skupno 8.000 šil., se pri 10 % amortizacije gornje cene kilovatne ure po tarifi II povečajo pri:

mesečno kilovatnih urah	za šil.	na skupno šil.
50	1.33	2.35
100	0.88	1.44
200	0.40	0.88
300	0.27	0.69

Iz tega sledi, da se izdatki za elektriko ocenijo skladno z večjajočo se potrošnjo. **Mislimo na to sedaj, ko bomo prodajali pridelke in naročali stroje.** Ne pozabimo, da nas hlev in gospodinjstvo najbolj obremenita z delom in da je skrajni čas, da si ga olajšamo s pralnim strojem, električnim brzočarilnikom, električnim štedilnikom za poletni čas in z električno krušno pečjo. S tem ne bomo prihranili samo mnogo dela, temveč s časom tudi lep znesek denarja.

ERP-posojila za kmetijske stroje podaljšana

Svojčas je kmetijska zbornica razpisala posojila za nakup priključkov na hidravlično traktorjev, trosilcev za hlevski gnoj in parilnih kolon za krompir. Rok za vložitev prošenj za taka posojila je bil svojčas določen s 30. junijem, sedaj pa je podaljšan do 30. septembra t. l.

Posojila za take nakupe so mogoča proti 5 % obresti in odplačilu dolga v petih letih. Posojila se dovoljujejo v višini do 66 % nabavnih stroškov.

Vzhodnonemška vladna delegacija v Moskvi

Pod vodstvom ministrskega predsednika Grotewohla je ta ponedeljek prispela v Moskvo vladna delegacija iz Vzhodne Nemčije. Ob prihodu na moskovsko letališče so nemške državnike pozdravili ministrski predsednik Bulganin, prvi sekretar KP Hruščev in zunanji minister Šepilov. Že takoj prvi dan obiska v Moskvi je imela vzhodnonemška delegacija, kateri pripadajo poleg Grotewohla še prvi sekretar enotne socialistične stranke Ulbricht, obrambni minister Stoph, zunanji minister Bolz in štirje drugi ministri, razgovore s sovjetskimi voditelji. Obravnavali so vprašanja razorožitve, evropske varnosti ter, čemur pripisujejo v svetovni javnosti največ pomena, nemške enotnosti.

V zapadnih krogih povezujejo vzhodnonemški obisk v Moskvi tudi z nepričakovanim odpoklicem sovjetskega poslanika v Zapadni Nemčiji Zorina, kateri je koncem minulega tedna obiskal bonnskega zuna-

njega ministra Brentana ter se v ponedeljek poslovil od kanclerja Adenauerja, ne da bi kaj povedal o svojem bodočem službenem mestu.

Po novejših poročilih so bila vzhodnonemško-sovjetska pogajanja, ki so potekala v »duhu popolnega medsebojnega razumevanja ter v prisrčnem in prijateljskem vzdušju«, zaključena v zadovoljstvo Vzhodne Nemčije. Pomen je zlasti na gospodarskem področju in so bili zasedbeni stroški znižani za polovico, medtem ko bodo s tem pridobljena sredstva porabili za pospešitev socialistične izgradnje Nemške demokratske republike.

Medtem je bila rešena tudi uganka Zorinovega odpoklica in poročila moskovski radio, da je bil Zorin ponovno imenovan za namestnika zunanjega ministra. Hkrati sta bila za namestnike zunanjega ministra imenovana Saharov in Potolicev.

V Angliji: Gospodarske težave narekujejo omejitev vojaških izdatkov

Angleški ministrski predsednik Eden je zadnjo soboto opozoril na gospodarske težave, v katerih se je znašla Anglija, kar je v političnih krogih izzvalo precejšnje razburjenje. Splošno poudarjajo v tej zvezi možnost, da bi Anglija iskala izhod iz teh težav z zmanjšanjem izdatkov za vojsko. To bi dejansko odgovarjalo tudi težnjam, ki se zadnje čase vedno bolj odločno pojavljajo v parlamentu: obrambni program je treba vskladiti s spremenjenim svetovnim položajem. (Ta zahteva je bila v zadnjih tednih postavljena že večkrat in so pri tem več ali manj očitno opozarjali na spremembe v Sovjetski zvezi.)

Sedaj dobiva vedno bolj jasno sliko tudi angleški namen, da bi umaknili del svojih vojaških sil iz Zapadne Nemčije, kar pa je že od vsega početka iz razumljivih razlogov naletelo na odpor pri posameznih deželah-članicah Atlantskega pakta. Posebno Francija se je zbal, da bi se lepega dne brez angleške podpore znašla pred oboroženo Nemčijo, zato je v razgovorih z angleškimi zastopniki v NATO v primeri obliki izrazila svojo zaskrbljenost glede morebitnega zmanjšanja angleških čet v Nemčiji.

Načrt o pomembni prometni zvezi med Dunajem in jugom

Minister za trgovino dr. Illig je v intervjuju, ki ga je imel pretekli teden, podal nekaj podrobnosti o na novo projektirani prometni zvezi Dunaj—Graz—Celovec—Beljak—Trbiž in dalje proti jugu.

Med drugim je minister Illig poudaril, da spada ta zveza z jugom brez dvoma med najvažnejše evropske ceste. Na to cestno linijo so vezane tudi druge pomembne evropske ceste in bo morala tako ta cesta opravljati pomembno evropsko nalogo. Potek nove ceste, ki bo od Dunaja do državne meje merila 360 kilometrov, še ni na vseh odsekih določen. Določeni so samo odseki Dunaj—Wiener-Neustadt in

Beljak—Trbiž, kjer bo cesta potekala tako kot sedaj. Na vseh drugih odsekih pa bo treba upoštevati gospodarske potrebe; tehniko izpeljave, varnostne ukrepe in ne nazadnje tudi državno obrambo. Poleg tega mora nova cesta odpreti poti v svet tudi tistim krajem, ki so doslej bili bolj odrezani od evropskega cestnega omrežja.

Odprto je tudi vprašanje, kje bo cesta potekala na Koroškem, ali severno ali južno od Vrbskega jezera, ob Hodiškem jezeru ali v dravski dolini. O tem bodo še razpravljali in bodo tudi tu morali upoštevati prometne potrebe, tujski promet in drugo.

Močno padanje števila brezposelnih v Avstriji

Po poročilih deželnih delovnih uradov je število brezposelnih v zadnjih štirinajstih dneh ponovno padlo za 1373 in je tako znašalo sredi julija 72.227 oseb. Na posamezne dežele odpade sledeče število brezposelnih: Dunaj 32.799, Nižja Avstrija 12.957, Štajerska 7946, Zgornja Avstrija 9955, Koroška 2723, Salzburg 1950, Tirolska 2166, Gradiščanska 1155 in Predarlška 576. Število brezposelnih se je zmanjšalo predvsem na račun večje potrebe po delovnih silah v gostinstvu, gradbeništvu, konfekciji, tekstilni in kovinski industriji. Kljub temu, da je v Avstriji še toliko

brezposelnih, pa na drugi strani za nekatere stroke ne morejo najti potrebnih delovnih sil. Tako je na primer na Predarlškem, kjer znaša število brezposelnih 576, hkrati 2100 prostih mest. Številna prosta mesta beležijo tudi delovni uradi v drugih avstrijskih deželah. Upravni odbor pri uradu za delo na Predarlškem je zahteval ostre ukrepe proti pomanjkanju delovnih sil. Pomanjkanje delovnih sil naj bi preprečili na ta način, da bi najeli tuje delavce. Predvsem pa naj bi nastopili tudi proti izseljevanju v tuje dežele.

Število srednješolcev v Avstriji narašča

Avstrijski centralni statistični urad objavlja v svoji pred nedavnim izdani »Avstrijski šolski statistiki (Österreichische Schulstatistik) za šolsko leto 1955/56« zanimiv pregled o naraščanju števila srednješolskega dijaštva.

Leta 1919/20 je bilo v Avstriji 36.000 srednješolcev in srednješolk. Potem je število dijakov naraščalo iz leta v leto. V prvi avstrijski republiki je bilo najvišje stanje srednješolcev v šolskem letu 1934/35, namreč 65.000. Od tega leta pa do konca druge svetovne vojne je stanje padalo, ker je zaradi stiske in vojne število rojstev nazadovalo.

Po vojni se je številka srednješolskega dijaštva začela spet dvigati ter je v minulem šolskem letu dosegla 80.000. Najhitreje je naraščalo število srednješolk. Leta 1919/20 je obiskovalo srednje šole samo 2275 deklet, leta 1930/31 že 17.000, danes pa 30.000, torej 14 krat toliko kakor pred 36 leti. V tem času je narasel delež srednješolskih dijakinj od 6 na 38 odstotkov.

61 odstotkov vseh srednješolcev obi-

skuje realne gimnazije, dočim jih je pred 36 leti obiskovalo te šole samo 23 %.

Zanimivo je, da napravi zrelostni izpit le 38 % vseh srednješolcev. Ugotavljajo, da jih izstopi iz srednjih šol po četrtem razredu 28 %, po tretjem 13 % in po prvem 10 odstotkov. Vzroki so predvsem socialnega značaja, ker imajo starši interese, da se otroci čimprej priučijo kakšnega pridobitnega poklica. Za visokošolski študij pa mnogi starši itak nimajo potrebnih sredstev.

Največji delež srednješolske mladine označujejo na Dunaju, kjer jih od 1000 otrok 204 obiskuje srednje šole. Nato sledi Salzburška s 81, Predarlška s 77, Štajerska s 73, Tirolska s 67, Zgornja Avstrija s 60, Nižja Avstrija in Koroška s 58 in Gradiščanska s 37 srednješolcev na 1000 otrok. Tudi v teh številkah so ponazorjene socialne in gospodarske razmere. Na Dunaju je visok obisk srednjih šol pripisati seve tudi okoliščini, da dijaki lahko dosežejo šole peš ali s cestno železnico, dočim se morajo v posameznih deželah posluževati dolgih voženj z železnico ali avtobusom.

Melbourne se pripravlja na olimpijske igre

Doslej se je za olimpiado v Melbourne prijavilo 73 držav. Do srede junija je bilo razprodanih že 667.000 vstopnic za poletne igre. V Melbournu računajo s 35.000 obiskovalci iz inozemstva in drugih delov Avstralije. 3854 vstopnic so prodali Novi Zelandiji, 3448 Angliji in 1386 ZDA.

Olimpijski komite je izdal 300.000 avstralskih funtov za nabavo kuhinjskih potrebščin, s katerimi bodo opremili kuhinje v olimpijski vasi, kjer bo dnevno na razpolago 23 različnih dietnih skupin hrane, tako da bodo atleti lahko dobivali tako hrano, ki so je navajeni uživati doma. V kuhinjah bo 200 kuhinjskih šefov, med katerimi je 160 Evropejcev. Do 90 % vse hrane bo oskrbela Avstralija sama.

V olimpijsko vas pa prihaja dnevno tudi pohištvo, ki so ga nabavili za en milijon funtov. Z njim bodo opremili vseh 841 hišic olimpijske vasi. Olimpijski biro pa ima

v olimpijski vasi zaposlenih tudi 30 vrtnarjev, ki morajo nasaditi 9000 grmičev in 3000 dreves, nešteto mačehic in maka. Uredili bodo tri parke in velikansko gredo pred vhodom s petimi olimpijskimi krogi, kar bo predstavljalo posebno atrakcijo. Doslej se je prostovoljno javilo za delo v olimpijski vasi 400 avstralskih gospodinj, njih štab pa bo novembra in decembra štel 2200 ljudi.

Avstralska pošta bo v času olimpijskih iger uporabljala 52 različnih poštnih žigov. V Melbournu bodo uredili 3 posebne poštne urade. Tiskali pa bodo tudi več posebnih poštnih znamk.

Ob otvoritvi bo vojvoda Edinburški, soproga angleške kraljice Elizabete, spustil z glavnega stadiona poletnih olimpijskih iger v Melbournu 5000 poštnih golobov. S tem se bo tudi Melbourne oddolžil olimpijski tradiciji.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 21. julij:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Kmetijska oddaja — 7.00 Pestro mešano za jutranjo uro — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Odlični izbor — 18.30 Slovenska oddaja — 20.15 Pester večer.

Nedelja, 22. julij:

6.10 Vesela godba — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Dobro razpoloženi v nedeljo dopoldne — 11.05 Veselo petje, veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Muzikalično srečanje dežel — 19.00 Nedeljska športna poročila — 19.45 Godba na pihala — 20.15 Dunajski leksikon — 21.15 Glasba zate.

Ponedeljek, 23. julij:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zapisniki iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Slovenske umetne pesmi (slov.) — 16.15 Humoreske — 18.45 Za našo vas (slov.) — 20.15 Vrsta šlagerjev.

Torek, 24. julij:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 21. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.45 Pionirski kotiček — 12.00 Pojeta zbor iz Beograda — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.35 Odlomki iz slovenskih oper — 14.30 Športni pregled — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.45 Okno v svet: Sovjetska republika Kazakstan — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 22. julij:

6.00 Budnica — 7.15 Slovenske narodne in domače melodije — 8.00 Oddaja za pionirje — 8.40 Državni ansambel plesov in pesmi „Kolo“ iz Beograda — 9.20 Venček partizanskih pesmi — 9.30 Ob Dnevu vstaje slovenskega naroda — 13.30 Za našo vas — 14.15 Čestitke in pozdravi za Dan vstaje — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Radijska igra: Teleskop (Bratko) — 21.00 Športna poročila.

Ponedeljek, 23. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.50 Za dom in žene — 12.00 Umetne in narodne — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.35 Za vragogar nekaj — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — 16.20 V svetu opernih melodij — 18.10 Iz zakladnice jugoslovanskih samospjevov — 18.45 Kulturni obzornik.

Torek, 24. julij:

7.10 Zabavni zvoki — 8.40 Od melodije do melodije — 11.45 Cicibanom — dober dan!

— 8.45 Mala zgodovina medicine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Koroški zbori pojejo (slov.) — 16.30 Slavni umetniki — 20.15 Mojstri vedre muze.

Sreda, 25. julij:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Poje moški zbor iz Lepene (slov.) — 18.45 Slovenske pesmi (slov.) — 20.15 Dežela in ljudje pred Arlbergom.

Četrtek, 26. julij:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Literarna oddaja (slov.) — 16.30 Koncertna ura — 20.15 Pozdrav iz Španije.

Petek, 27. julij:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Domovina in čas — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Poje mladinski zbor (slov.) — 18.45 Veseli godci in pevci (slov.) — 20.15 „Proces o Shakespearu“ slušna igra.

— 12.00 Melodije iz filmov in glasbenih revij — 13.35 Odlomki iz velikih oper — 14.30 Za dom in žene — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Koroške narodne pesmi — 18.00 Športni tednik — 18.50 Okno v svet: Novi zid okrog Kitajske se ruši — 20.00 Slovenske narodne pesmi — 21.00 Radijska igra: Bankovec za milijon funtov (Mark Twain).

Sreda, 25. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Slovenske narodne pesmi poje zbor Slovenske filharmonije — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.45 Radijska univerza: Razgledi po svetu barv — 20.00 La Boheme, opera (Puccini).

Četrtek, 26. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.45 Dober dan, otroci! — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Koncertni valčki — 13.35 Od arije do arije — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Domači napevi — 18.00 Iz naših kolektivov — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 27. julij:

6.20 Naš jedilnik — 8.00 Zadovoljni Kranjci in Kmečka godba igrajo za dobro voljo — 11.05 Na obisku pri pionirskih in mladinskih zborih — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.35 Za prijetno razvedrilo — 14.30 Oddaja za lovce — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Umetne in narodne pesmi — 18.00 Nove knjige — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Glasba narodov sveta — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.